

Enno Reinsalu

**Eesti väike
mäleksikon**

Aprill 2021

aastatootlus	anomaalia; häiring
abišaht	argimetall; tavametall
aglomeratsioon	asbestoos
aheraine	astang
aherainešaht	astanglõhkamine
aherdumine	astangu kõrgus
aherdusaste	astangväljamine
aherkivim	aukkaevandamine
ahermineraal	avakaevandamine;
aktivaator (<i>rikast</i>)	pealmaakaevandamine
alakorrus	avamaalõhkamine
alakorruse käik	avamine
alakorrusvaristamine	avardaja
alakorrusväljamine	avardamine
alla läbimine; süvendamine	avarduspea
allmaaehitamine	betonankur
allmaaehitis	brikett
allmaakaevand	brikettimine
allmaakaevandamine	buldooser
allmaakaevandus	dekoratiivkivi
allmaalõhkamine	detonaator
allmaapuurimine	detonatsioon
allmaatöö	detonatsioonilaine
allveekaevandamine	detoneerimine
aluskiht; põhjakiht	detoneeriv nööre
amalgeerimine	dololubi
ammoniid	draag
anisotroopia	draglain
ankru lukk	edasinihe
ankur	ee rind
ankurtoestik	eel(puur)auk

eel-lõhkamine
eelrikastus; eeltöötlemine
ehitusgeoloogia
ehituskivi
ehitusmaavara
ekse
elektersüütamine
elektridetonaator
esi
ettevalmistustöö
floteeritavus
flotovabrik
flotoüksus
fraktsioon
freesimine
gaasiauk
gaasieritumus
gaasiindikaator
galerii
geoloogiline risk
geomehhanika
geostatistika
geotehnoloogia
granuleerimine
gravitatsioonrikastamine
haardkopp; greifer
hajamaak; puistmaak
halgas kivim
halkus; klivaaž
hapnikubilanss
haprus
heitkopp
helilaine
hetkdetonaator
hetklõhkamine

hiib
hiivaeraldi
hiivatiik
hiivatustamine
hilisplahvatus
hoiatussignaal
häire
hüdropiik
hülsslaeng
ilming (*geol*)
imbumine; infiltratsioon
imifilter
imitoru
imituulutus
impeller
inimkallak
inimtõste
jahvatamine
jahvatatavus
jugapump; ejektor
jämeplotatsioon
järelevalve
järellõhkamine
järelpurusti
jääde
jääk
jääkpinge
jääkvaru
jäätmekäide
jäätmepuistang
jäätivesi
kaadamine
kaadamisrenn
kaadla
kaadur

kaadvagun	kaevis 2
kaapkast (<i>van</i>)	kaevis 3; mäemass (<i>argoo</i>)
kaaskivim	kaeviselask
kaasmaare	kaevur
kaastoode	kaevus; šurf
kabiin	kaldkäik
kadu	kaldšaht
kaev	kaldšurf; kaldkaevus
kaevama	kaldtugi
kaevand	kaldtõste
kaevand; šurf (<i>geol</i>)	kale; kaljune (kivim)
kaevandamine	kalju
kaevandamisluba	kaljumehaanika
kaevandamistasu	kaljune kivim
kaevandamisviis	kallak
kaevandamisvõime	kallakus
kaevandamisväärne;	kamber
aktiivne (varu, maardla)	kamberlõhkamine
kaevandata ^v varu	kambriplokk; kambrite plokk
kaevandatud maa	kandevõime
kaevandus 1	karjäär 1
kaevandus 2: liivaauk,	karjäär 2
saviauk	karjääriväli
kaevanduskogukond	kask; kaevurikiiver
kaevandusgaas	kasulik kaevis
kaevanduse hoov;	kasuliku aine sisaldus
kaevanduse õu	kasvukiht
kaevanduspiirkond	katend 1
kaevanduspuurmasin	katend 2; lasum (<i>geol</i>)
kaevandusväli	katketugevus
kaeveruum	kattedekivimid
kaeveväli	kattematt
kaeveõõs	kaurits; ekskavaator
kaevik; tranšee	keerdpuurmasin
kaevis 1	keskkond 1

keskkond 2; ümbritsev
keskkond
ketasfilter
ketaspurusti
ketastoitur
kett-toitur
kihind
kiht 1
kiht 2 (*geol*)
kiilalgmurre
kiilankur
kiivrilamp
kildagaas
killustik
kirka ja vasar
kivi
kivim
kivimite klassifikatsioon
kivimite liikumine
kivimite paiskumine
kivimurd
kivimurdmine
kivipuur
klass
klassifitseerimine; sortimine
klompkivi; müürikivi;
sillutuskivi
kobestamine
kobestatavus
kobestatud kivim
(raimatuna); rabe kivim
(maapõues)
kobesti
kogulaeng
kollaps; massvaring

kolu
kong
kontsentraat
kontsentratsioonimäär
(*rikast*)
kontsessioon
kontuuriaugud
kontuurlõhkamine
koonuspurusti
kopa mahutavus
kopplaadur
koristuslaadur
koristustöö
korrastamine
korrus
korrusvaristamine
kraap; skreeper
kraapimine
kuivendamine
kuivenduskaev
kuivpuurimine
kuivsõelumine
kulumiskindlus
kuulveski
kõrvalkivim
kõvadus
kõvasulampuur
kõvasulam-puuripea
käigu esi
käik
käpplaadur
käsipala
käsilaadimine
käsipuur
käsipuurimine

köistee	lava
kühvel-laadur	lavamaardla
külg	lehter
külgkaadav vagun	lehvikalgmurre
külgsein	leiuala
külgsurve	leiukoht
laadija	leostamine 1 (<i>rikast</i>)
laadimine; koormamine	leostamine 2
laadimisava	levila
laadimiskõrgus	lihtlõhkeaine
laadimiskäik	liigendkallur
laadimissild	liigendpoom
laadimisvarras	liiper
laadur 1	liiv
laadur 2; alaldi	linttoitur
laava (<i>idloom</i>)	liug
laeastang	liuglaadimine
laekäitlus	lohistamine
laeng; lõhkelaeng	looduskivi
laenguauk	loodusressurss
laengu tihedus	loomulik tuulutus
lae varing	loomulik võlv
lagi	lõhatavus
lahja kaevis	lõhkaja
laine levikiirus	lõhkamine
lametross	lõhkamismoodus
lank	lõhkeaine
lankkaevandamine	lõhkeaine töövõime
laskmine (<i>van</i>)	lõhkeaine kulu
lasu (<i>idloom</i>)	lõhkeaineladu
lasum (<i>geol</i>); laekivimid	lõhkeauk
lasundi paksus; lasundi	lõhkegaas
tüsedus	lõhkekapsel (<i>van</i>)
lasundi ulatus	lõhkelaine
lauskontsentraat	lõhkemasin; süütemasin

lõhkepass	maavara
lõhkesegu	maavara kasutamine
lõhkeskeem	maavara varumine
lõhketöö	maavarageoloogia
lõhkevarjend	maavarauuring; maardla uuring
lõhkeving	maavõnked
lõigatavus	maaõli; nafta
lõikenurk	magasinväljamine
lõiketera; hammas (<i>argoo</i>)	magnetseparaator (<i>rikast</i>)
lõputa köis; lõputa tross	magnetsepareerimine
lõugpurusti; põskpurusti	mahumass
läbija	majandusgeoloogia
läbilaskevõime	massiiv
läbimine	mehaanilised omadused
läitmine; süütamine	mehhaaniline labidas (<i>van</i>)
löökkatse	militaarlõhkeaine
lööklaeng	mineraalressurss
lööklaine	mineraaltoore
löökpeenendamine	mittemaakne maavara
löökpurusti	mittemetall; mineraalne
löökpuurimine	tehnooore
lööv	must püssirohi; suitsuga
lühiviitdetonaator	püssirohi
lühiviitlõhkamine	mäeeraldis
maa-alune (rajatis, tegevus)	mäeeraldise plaan
maagaas	mäeinsener
maagikeha	mäeinspektor
maahöövel; greider	mäekompass
maak	mäelöögi oht
maalained	mäelöök
maaoherdi	mäemajandus
maapind	mäemees (<i>idloom</i>)
maardla	mäemeister
maare	mäemõõtja; markšeider
maasurve	

mäemõõtmine;	panustusmasin;
markšideeria	laengulaadur
mäendus	passiivne (varu)
mäerõhk	pauk
mäeseadus	paukželatiin (<i>van</i>)
mäeteadus	peakorrus
mäetehnika 1	peašaht
mäetehnika 2	peaveokorrus
mäetöö	peenendamine
mäetöö juht	peenes
mäetööstus	peenestamine
mäevaldus	peenkruus
mäeõigus	pellet; pabul
märgaja (<i>rikast</i>)	pelleteerimine; pabuldamine
märgpuurimine	piilar; sammast
möödasõit	piirsisaldus
niiskus	pikilõige
nišš	pikkesi-väljamine; „laava- kaevandamine“ (<i>van</i>)
nitroglütseriin	pikkpuurauk-lõhkamine
nool; poom	pimešaht
nõlv	pingus
ohutu lõhkeaine; gaasi- ja tolmuplahvatusohutu	pingutusseadis
lõhkeaine	pinnas
ohutustegur	pinnasemehhanika
otsing	plahvatus
otsinguluba	plahvatuskindel
padrun	plastlõhkeaine
pahvumine	plastne deformatsioon
paiskamine	plastsus
paljandamine	plokk-varistamine
paneel	plokkväljamine
panustamine; lõhkeaine laadimine	varistamisega
	pneumokonioos;
	„kaevuritiisikus“

pneumomootor	puurimiskiirus
praguline kivim	puurimisplatvorm
praolisuus	puurimisskeem
primaarlaeng	puurimissügavus
pritsbetoon	puuriotsak
prognoosvaru	puuritavus
proovikäik	puuriteras
proovipuurimine	puuritud algmurre
pruunsüsi; ligniit	puurivesi
puhur; koht-tuular	puurmasin
puistang; vaal	puurmed; puurpuru
puistetihedus	puurmeeskond
puistelõhkeaine	puurmeetrid
puitsalv (<i>van</i>)	puurmeister
puittoestik	puursüdamik, kärn (<i>argoo</i>)
puittugi	puurtolm
punker	puurtoru
purask; peitelpuur;	puurimisvahetus
puurmeisel	puurvarras
purgimiskolu	puurvarustus
purgimisrenn	puurvasar
purusti	põhi; lamam (<i>geol</i>)
purustusosakond	põhjaastang
puur(kroon)i läbimõõt	põhjakerge
puurauk	põhjatasand
puurhiib	põhjaveetaseme alandus
puurhälve	põhjavesi
puuri edenemine; puuri	põikkäik; kveerslaag
ettenihke kiirus	põiklõige
puurihoidel	põlemisgaas
puurija	põlevkivi
puurikomplekt	põrand 1
puurikäi	põrand 2; põhi
puurimine	püdelik
puurimisalus	püramiidalgmurre

püsitoestik	rööplõhkeauk-almurre
püsivus	röövkaevandamine
püstlehvikalgmurre	saagis
püstpuurimine	saak (<i>rikast</i>)
raam	salv
raamtoestik	sammastervikutega
rabe kivim	kamberkaevandamine
rahn	sari, rest
raimamine	sein
raimatud kivim	selektiivfloteerimine
ramp; kaldtee	selitamine
raskevedelik-rikastamine	seliti
rataslaadur	separeerimine
reagent (<i>rikast</i>)	separeerimisjaoskond
rekultiveerimine	sete 1
renn	sete 2; setend (<i>geol</i>)
reservvaru	setitamine
respiraator	setiti
ribakaevandamine;	silikoos
vaalkaevandamine	silinderalgmurre
riittoestik	sisaldus
rikas maak	sisend
rikastamine	sisselõige
rikastushiib	sitkus
rikastusskeem	skipp
rikastusvabrik	skipptõste
ristpeapuur	soon
rookimine	soonimine
roomamine	sortimisjaoskond
roomekiirus	sortimislint
roomikekskavaator	sortimine
roomikkulgmik	steiger
RQD-arv	stoll
rõhtsiht	streck; käik
rõivistu	sukelpuur

suletis	šurf; kaevus
sulgemisprojekt	taluvus
suruõhk	tamm
survelaine	tarbevaru
suspensioon	tarimine; lähivedu
suunakäik	tasandamine
suurauklõhkamine	tava-almurre
sõel	tee
sõela ava	teemantpuur
sõelanalüüs	teemantpuurimine
sõelaskaala	teleskooptotur
sõelumisjaoskond	tera 1
sõelur	tera 2
sõre; ühtlane	terakuju
sõehöövel	terastoestik
sõetolmu plahvatus	terasuurus
südamikpuurimine	terisus; lõimis;
süstiauk	granulomeetriline koostis
süstikvagun	(<i>van</i>)
süstimine; injekteerimine	tervik
(<i>argoo</i>)	terviku väljamine
süstipump	tiguklassifikaator
süvendamine	tihedus
süütel	tihke kivim
süütenöör	tihkesti (<i>rikast</i>)
süütepadrun	tiivisgaas
süüteseade	tiivisõli
süüteskeem	toestaja
šaht 1	toestamine
šaht 2	toestik
šahti hoidetervik	toestuspost; tugipost
šahti kergitamine	toestuspuit
šahti krae	toitur; söotur
šahti suue	tolm
šahti toestik	tolmutustaja

tootlus; saagis
tootus (kihind)
trapp
trossankur
trotüül; TNT; TOL (*van*)
trummelfilter
trummelpurusti
trummelseparaator
trummelsõelur
trummeltoitur
tsentrifuugimine
tsüklon
tugevus
tulega lõhkamine
tulega süütamine
tunnel
tunneli rajamine
tunnelikaurits;
tunnelikombain
tuular; ventilaator
tuulutamine
tuulutus; ventilatsioon
tõmbelaine
tõrkelaeng
tõste
tõstealus
tõsteauk; tõstekaevus
tõstehoone
tõstejaoskond
tõstekallak
tõstemasin
tõsteseadmestik
tõstešaht
tõstetoober
tõstetorn

tõstetross
tõstetrummel
tõstevõime
tõstmine
tõus (*argoo*)
täidis
täisriit
täiteaine
täitekivim
täitematerjal
täiteriit
täitmine
täitur
täitväljamine
töökorrus
töötoestik; ajutine toestik
tööõnnetus
tükiline
tükisus; terisus
tükisuurus
tükk
tükk-kivi
uhteseade
uhtevesi
uhtmine
umbkäik
uuringukäik
uuringuluba
uuringupuurauk
uuringupuurimine
uuringuvaru
vaakumfilter
vabrik
vagonett
vagon

vahekorrus
vahetus 1
vahetus 2
vahtrikastamine;
floteerimine
vajum; häil; sulglohk
valdama
valtspurusti
vappeliug; vibroliug
vappumine
varbsõel
varbtoitur
varing
varinguala
varinguava
varingulasu
varingulehter
varingväljamine
varistamine
varrasveski
varuplokk
vasar 1
vasar 2
vasarpurusti
vasarveski
vastutross
vedu
vee sissevool
vee puhandus
veeringe
veesurve
veetusti
veevarustus
veeärastus; veekõrvaldus
veoalus

veoauto
veok
veokorrus; kogumiskorrus
veokäik; kogumisstrekk
veokõis; veotross
veostoll
vertikaal-kiilalgmurre
vesiklassifikaator
veski (*van*)
vibropurusti
vibrosõel
vibrotoitur
viit-aste; intervall
viitdetonaator
viitlõhkamine
viitsüütamine
viiviti
viivitus
vooderdis
voolavus
voolavuspiir
võlv
võlvilukk
võlvtoestik
võlvumine
võnkkonveier
võnklaud
võnklaud-rikastamine
võre
vähima vastupanu joon
väli
väliskäik
välislaeng; pinnalaeng
väljamine
väljamismaht

väljamissuund

väljatavus

väljatud ala

väärindamine

õhkimine

õhksetiti

õhu kulu

õhukäik

õhutamine; aeratsioon

õhutoru

õhutõke

ühenduskäik

ühisfloteerimine

ühtlustuspunker

ülakäik

ülakülg

ülalt väljamine

ülekoormus

ülemik

ülepealaadur

üles puurimine

ülevälje

Lühendid

(argoo) – piiratud

kasutuselaga termin

(geol) – maavarageoloogia

(idioom) – ainult mäenduses

(rikast) – rikastamine

(van) – vanamoodne,

kasutusest maas

Autori kaassõna

aastatootlus

kaevanduse toodangu projektikohane kogus aastas

annual capacity

Jahresleistung, f

vuosikapasiteetti

производственная мощность, ж

abišaht

püst- või kaldkaeveõõs inimeste, materjalide ja seadmete tõstmiseks ning kaevandusse laskmiseks

auxiliary shaft

Hilfsschacht, m

tavarakuilu

вспомогательный ствол, м

aglomeratsioon

sõmera puiste- või tükkmaterjali tegemine: brikettimine, pelleteerimine, granuleerimine peeneset

agglomeration

Agglomeration, f

agglomeraatio

агломерация, ж

aheraine

kasuliku aine madala sisaldusega või kasutu kaevis

gangue

Bergart, f

raakku

балласт, м

aherainešaht

püst- või kaldkaeveõõs aheraine tõstmiseks

waste rock pass

Versatzrolle, f

kivikuilu

породный ствол, м

aherdumine

aheraine lisandumine kaevisesse
dilution

Verdünnung, f

laimennus

разубоживание, с

aherdusaste

aheraine suhteline kogus kaevises või kaubas
rate of dilution

Verdünnungsmenge, f

laimennusaste

степень разубоживания, ж

aherkivim

kasuliku ainese ebapiisava sisaldusega kivim

barren rock

taubes Gestein, n

arvoaineeton kivi

сопутствующая порода, ж

ahermineraal

kasuliku ainese ebapiisava sisaldusega mineraal

gangue mineral

Gangmineral, n

sivukivimineraali

сопутствующий минерал, м

aktivaator (rikast)

vahtrikastusel kasutatav keemiline ühend, reagent

activating agent

Activierungsmittel, n

aktivoiva reagenssi

активатор, м

alakorrus

maavara väljamiseks vajalike kaeveõõnte kogum korruste vahel või all
sub-level
Teilsohle, f
välitaso
подэтаж, м

alakorruse käik

alakorruseid ühendav rõhtkaeveõõs
sub-level drift
Sheibenort, m
välitasoperä
подэтажный орт, м

alakorrusvaristamine

maagi väljamise viis; plokkideks jaotatud maavara kehandi varistamine alakorrusele
sub-level caving
Etagenbruchbau, m
levysorroslouhinta
подэтажная выемка самообрушением, ж

alakorrusväljamine

alakorruste kaupa plokkideks lõigustatud maavara kehandi väljamine
sub-level stoping
Strossenbau, m
välitasolouhinta
подэтажная выемка, ж

alla läbimine; süvendamine

šahti rajamine ülalt alla
sinking
Abteufung, f
louhinta alaspäin
нисходящая проходка, ж

allmaaehtamine

ehitamine maapõues looduslikku katet eemaldamata
underground building
Untergrundbau, m
maanalainen rakentaminen
подземное строительство, с

allmaaehtis

loodusliku kattega ehtis maapõues: tunnel, galerii, hoidla jt
underground construction
unterirdische Bau, m
maanalainen rakenne
подземное сооружение, с

allmaakaevand

loodusliku kattega tehistühemik maapõues
underground stope
Kammer, f
kaivostila
подземная горная выработка, ж

allmaakaevandamine

maavara väljamine looduslikku katet eemaldama
underground mining
Tiefbau, m
maanalainen louhinta
подземный способ добычи, м

allmaakaevandus

loodusliku kattega ehtis, allmarajatite kogum maavara kae-
vandamiseks
underground mine
Untertagegrube, f
maanalainen kaivos
шахта, ж; рудник подземный, м

allmaalõhkamine

täielikult maa all teostatav lõhketöö: puurimine, laadimine, lõhkamine

underground blasting

Untertagesprengung, f

maanalainen räjäytys

подземные взрывные работы, мн

allmaapuurimine

maa all toimuv puurimistöö

underground drilling

Untertagebohren, n

kaivosporaus

рудничное бурение, с

allmaatöö

töö allmaa-kaeveõõntes

underground work

Grubenbau, f

maanalainen työ

подземная работа, ж

allveekaevandamine

maavara ammutamine veesügavustest

undersea mining

unterseeische Abbau, m

merenalueinen louhinta

глубоководная добыча, ж

aluskiht; põhjakiht

väljatava (maavara) lasundi alla jääva kivimi kiht

footwall

liegende Schicht, f

jalanpuoli

подстилающий, м

amalgeerimine

metalli eraldamine maagist elavhõbedaga

amalgamation

Amalgamation, f

amalgamointi

амальгамация, ж

ammoniit

lõhkeaine, mille põhikomponent on ammooniumnitraat

ammonium nitrate explosive

Ammonit, m

ammoniitti

АММОНИТ, м

anisotroopia

kivimite omaduste sõltuvus lasumise suunast

anisotropy

Anisotropie, f

anisotropia

анизотропия, ж

ankru lukk

toestusankrut kivimis hoidev detail

fastener

Halter, m

kiinnike

замок, м

ankur

kivimeid siduv toestiku detail

rock anchor

Ankerbolzen, m

ankkuripultti

анкер (элемент крепи), м

ankurtoestik

ankrutest koosnev toestik

rock bolting

Gesteinsverankerung, f

kalliopulttaus

анкерное крепление, с

anomaalia; häiring

mäendusolude geoloogilise tekkega lokaalne hälve

anomaly

Anomalie, f

anomalia

аномалия, ж

argimetall; tavametall

metall, mis ei ole vääris- ega haruldane metall

base metal

unedel Metal, n

perusmetalli

бытовой металл, м

asbestoos

asbesti tolmu sissehingamisest tekkiv kopsuhaigus, pneumokonioosi ohtlik alaliik

asbestosis

Asbestose, f

asbestoosi

асбестоз, м

astang

rõhtsa ülatasandiga ja järsu nõlvaga väljamiseks ettevalmistatud plokk karjääris või maagikaevanduses

bench

Strosse, f

penger

уступ, м

astanglõhkamine

lõhkeväljamine astangute kaupa

bench blasting

Strossensprengung, f
pengerammunta
взрывание уступами, с

astangu kõrgus

astangu ülemise ja alumise tasandi vaheline mõõde
bench height
Strossenhöhe, f
pengerkorkeus
высота уступа, ж

astangväljamine

tüseda lasundi väljamine astangute kaupa
benching
Strossenbetrieb, m
pengerloughinta
выемка уступами, ж

aukkaevandamine

avakaevandamise viis, mille tulemusel tekib süvend, vee-
kogu, auk: liivauk, saviauk, turbaauk
open pit mining
Tagebautechnologie, f
avoloughinta
транспортная система разработки, ж

avakaevandamine; pealmaakaevandamine

maavara väljamine katendi eemaldamisega
surface mining
übertägigen Abbau, m
avoloughinta
открытый способ добычи, м

avamaalõhkamine

maa peal, avatud keskkonnas toimuv lõhketöö
surface blasting
Übertagesprengung, f
maanpäällinen räjäytys

взрывание на земной поверхности, с

avamine

kaevanduse mäetöö esimene staadium: šahtide ja/või stol-
lide ning kaevuste rajamine, käikude läbimine, maavara varu
lõigustamine plokkideks, paneelideks, lankideks jmt

mine opening

Eröffnung, f

kaivosaukko

вскрытие, с

avardaja

puurauku laiendav organ

reamer

Bohlochausräumer, m

avarruspora

расширитель, ж

avardamine

puuraugu või kaeveõõne mahutavuse suurendamine

reaming

Nahnehmen, n

avarrus

расширение, с

avarduspea

puurauku laiendav puuri tööorgan, kroon

reamer bit

Erweiterungsbohrer, m

avarrusterä

расширяющая головка, ж

betoonankur

ankurtoestiku element, kivimisse betoneeritud siduv tarind

grouted bolt

Injektionsanker, m

sementoitu pultti

бетонный анкер (крепления), м

brikett

turbast, kivi- või pruunsöest, lõhkeainest või muust peenest puistest pressitud tükkmaterjal, kaup

briquette

Brikett, n

briketti

брикет, м

brikettimine

peenest puistest kauba või vaheprodukti tegemine

briquetting

Brikettierung, f

briketointi

брикетирование, с

buldooser

eenduva tööorganiga (hõlmaga) iseliikuv maasiirmismasin

bulldozer

Bulldozer, m

puskutraktori

бульдозер, м

dekoratiivkivi

pinnakatteks kasutatav kauni toimi ja värviga kivim, nagu dolokivi, graniit, kilt jt

decorative stone

Schmuckstein, m

koristekivi

декоративный камень, м

detonaator

lõhkelaengut plahvatama panev seadis

detonator

Zünder, m

räjäytin

детонатор, м

detonatsioon

lõhkeaine ülikiire keemiline reaktsioon

detonation

Detonation, f

detonaatio

детонация, ж

detonatsioonilaine

keemilise reaktsiooni ülikiire kulg lõhkeaines

detonation wave

Detonationswelle, f

räjähdysaalto

детонационная волна, ж

detoneerimine

lõhkeaine plahvatama panek, initsieerimine

detonate (to)

detonieren

detonoitni

детонирование, м

detoneeriv nöör

lõhkelaengut plahvatama panev nöörikujuline laeng

detonating cord

Sprengschnur, f

räjätävä tulilanka

детонирующий шнур, м

dololubi

põletatud dolokivi

dololime

Dolokalk, m

dolokalkki

долоизвесть, ж

draag

ujuvseade veealuseks kaevandamiseks

dredge
Bagger, m
imuruopraaja
драга, ж

draglain

trossidega käitatava kopaga ekskavaator
dragline
Dragline, m
vetokauhakaivukone
драглайн, м

edasinihe

töö-ee edasi liikumise jagu ajaühikus või töötsüklis
advance
Fortschritt, m
etenemä
подвигание, с

ee rind

töö-ee püstne töötasand
face breast
Abbaufront, f
rintaus
грудь забоя, ж

eel(puur)auk

ettepoole puuritud raimamist hõlbustav või läbimisvõimalust
tüpsustav auk
guide hole
Führungsloch, n
ohjausreikä
направляющая рейка, ж

eel-lõhkamine

raimamist hõlbustava prao ette lõhkamine
presplit blasting
Einbruchschießen, n

esirakoammunta

взрывание контурной щели, с

eelrikastus; eeltöötlemine

kaevise ette valmistamine edasiseks rikastamiseks või väärindamiseks, näiteks sõelumine

predressing

Voraufbereitung, f

esirikastus

первичная обработка, ж

ehitusgeoloogia

maapõue ehituslikke omadusi uuriv geoloogia haru

engineering geology

Ingenieurgeologie, f

rakennusgeologia

инженерная геология, ж

ehituskivi

ehitamiseks kaevandatav kivim, näiteks lubjakivi, dolokivi, graniit jt

building stone

Baustein, m

rakennuskivi

строительный камень, м

ehitusmaavara

looduslik mineraalne ehitusmaterjal, näiteks liiv, kruus, savi, ehituskivi jt

building mineral

Steine und Erden, pl

rakennuskaivannainen

общераспространенные полезные ископаемые, мн

ekse

viga proovimisel

outlier

gestörte Probe, f

häiriintynyt näyte

отклонение, с

elektersüütamine

lõhkeaine laengu initsieerimine elektridetonaatoriga

electric ignition

elektrische Zündung, f

sähkösytytys

электрическое зажигание, с

elektridetonaator

elektrivooluga käivitatav detonaator

electric detonator

elektrischer Zünder, m

sähkönalli

электродетонатор, м

esi

liikuv tööpaik looduskeskkonnas, sh maapõues

face

Felswand, f

kalliopinta

забой, м

ettevalmistustöö

töö maavara väljamise alustamiseks

development

Aufschluss, m

valmistavat työt

подготовительные работы, мн

floteeritavus

kaevise sobivus vahtrikastuseks

flotability

Flotierbarkeit, f

vaahdotettavuus

флотирруемость, ж

flotovabrik

vahtrikastust kasutav rikastusvabrik
flotation plant
Flotationsanlage, f
vaahdottamo
флотационная фабрика, ж

flotoüksus

vahtrikastusseade, mille patareid moodustavad rikastusvabriku põhiseadmestiku
flotation cell
Flotationszelle, f
vaahdotuskenno
флотационная единица, ж

fraktsioon

kaevise või mineraalse toote erinevate **omadustega** osised, näiteks põlevkivi ja aheraine, liiv ja kruus jmt. Erineva **suurusega** osised ei ole fraktsioonid vaid klassid, näiteks peenes ja tükk-kivi
fraction
Fraktion, f
fraktio
фракция, ж

freesimine

maavara väljamine õhukeste rõhtsate kihtidena
facing
Fresen, n
jyrsintä
фрезерование, с

gaasiauk

puurauk maagaasi (tiivisgaasi) väljamiseks või dreenimiseks nagu kivisööekaevanduses
blowhole
Gaspore, f

kaasuonkalo

газоскважина, ж

gaasieritumus

maagaasi imbumine kaeveõõnde

gas seepage

Ausgasung, f

kaasunpäästö

газовыделение, с

gaasiindikaator

mõõdik maagaasi sisalduse määramiseks kaeveõõne õhus

gas indicator

Gasanzeigegerät, n

kaasunilmaisín

индикатор газа, м

galerii

rõhtne allmaakäik, näiteks Piusa klaasiliivakaevanduses

Eestis või Astangu militaarstollis Tallinnas

gallery

Galerie, f

avausperä

галерея, ж

geoloogiline risk

maavara koguse ja omaduste määramatusest tulenev füüsi-

line või majanduslik oht kaevandamisel

geological risk

geologische Gefahr, f

geologinen riski

геологический риск, м

geomehhaanika

maapõue mehhaanilisi omadusi ja ilminguid käsitlev teadus-
haru

geomechanics

Geomechanik, f

geomekaanika
геомеханика, ж

geostatistika

geoloogilisi ja mäenduslikke arvandmeid käsitlev teadusharu
geostatistics
Geostatistik, f
geostatistiikka
геостатистика, ж

geotehnoloogia

maapõuealane inseneriõpe Eestis 21. saj algusaastail
geotechnology
Geotechnologie, f
geotekniikka
геотехнология, ж

granuleerimine

teralise toote (<10 mm) valmistamine peenesest
granulation
Granulierung, f
pelletointi
гранулирование, с

gravitatsioonrikastamine

kaevise osakeste tiheduse või mahumassi erinevusel põhinev rikastusmoodus
gravity separation
Gravitationsaufbereitung, f
rainovoimamenetelmä
гравитационный метод обогащения, м

haardkopp; greifer

mitme lõuapoolmega kopp puistmaterjali laadimiseks
clamshell
Baggergreifer, m
kahmuri (kauha)
грейфер, м

hajamaak; puistmaak

setetes hajali maakmineraal
placer
Seifenerz, n
jokiupamalmi
россыпная руда, ж

halgas kivim

lõhenev või hõlpsalt lõhestatav kivim, näiteks kilt
fractured rock
splitterige Gebirge, n
lustainen kallio
расщепляющая порода, ж

halkus; klivaaž

kivimi purustatavust soodustav peitlõhelisus
cleavage
Spaltbarkeit, f
lohkeavuus
кливаж, м

hapnikubilanss

hapnikku sisaldavate ja oksüdeeruvate komponentide vahe-
kord lõhkesegus
oxygen balance
Sauerstoffgleichgewicht, n
happitasapaino
кислородный баланс, м

haprus

kõva kivimi vähene vastupanu survele, sitkuse antonüüm
brittleness
Brüchigkeit, f
hauraus
хрупкость, ж

heitkopp

trossidega käitav ekskavaatori kopp
drag scraper bucket
Schürfkübel, m
vetokauha
ковш драглайна, м

helilaine

keskkonnas, sh kivimis heli kiirusel kulgev laine
acoustic wave
Schallwelle, f
akustinen aalto
звуковая волна, ж

hetkdetonaator

väga lühikese (<1 ms) toimeajaga elektridetonaator
instantaneous detonator
Momentzünder, m
momenttinalli
детонатор мгновенного действия, м

hetklõhkamine

lõhkamine, mil kõik laengud plahvatavad üheaegselt
instantaneous firing
Momentzündung, f
momentaaninen sytytys
мгновенное взрывание, с

hiib

veega transporditav peen rikastusjääk
slime
Schlamm, m
lieju
шлам, м

hiivaeraldi

seade hiiva eraldamiseks kaevisest või tootest

slim separator

Schlammabseider, m

mudanerotin

сепаратор шлама, м

hiivatiik

tiik hiiva kogumiseks, setitamiseks ja säilitamiseks

tailing pond

Schlammteich, m

jäteallas

отстойник шлама, м

hiivatustamine

rikastusprodukti puhastamine hiivast

desliming

Entschlämmung, f

liejunerotus

дешламация, ж

hilisplahvatus

ohtlikult hilinenud plahvatus

hang fire

Spätschuß, m

myöhästynyt räjähdys

западавший взрыв, м

hoiatussignaal

ohtlikust sündmusest teatav signaal

horn

Warnung, f

äänimerkki

сигнал, ж

häire

hädahumärguanne

alarm

Alarm, m

hälytin

тревога, ж

hüdropiik

hüdrauliliselt käitav tööorgan kivimi lõhkumiseks ja raimamiseks

breaker

Hauer, m

hydraulivasara

гидромолот, м

hülsslaeng

toruga või torusse laetav lõhkeaine

pipe charge

Rohr(sprengstoff)ladung, f

putkipanos

трубчатый заряд, м

ilming (geol)

ebapiisava koguse või kvaliteediga maarde esinemine

ore discovery

Vorkommnis, n

malmilöydös

рудопроявление, с

imbumine; infiltratsioon

vee, gaasi või maaõli tungimine kaeveõõnde

seepage

Einfilerung, f

imeytyminen

инфильтрация, ж

imifilter

seade õhu või vee puhastamiseks läbi filtri imedes

suction filter

Saugfilter, m

imusuođatin

фильтр всасывающий, м

imitoru

vedelikku, püdelikku või gaasi tõmbav toru

suction pipe

Saugleitung, m

imuputki

труба всасывающаяся, ж

imituulutus

värske õhu tõmbamine kaevandusse või hoonesse

suction ventilation

Saugbewetterung, f

imutuuletus

всасывающая вентиляция, м

impeller

vedelikke või gaase tõukav pöörlev rikastusseadme tööorgan

impeller

Flügelrad, n

potkuri

импеллер, м

inimkallak

kalkkäik kaevanduses inimeste liikumiseks või veoks

man way

Fahrschacht, m

porrastie

людовой уклон, м

inimtõste

seade ja/või teenistus inimeste tõstmiseks kaevanduses

personnel hoist

Mannschaftsaufsug, m

henkilönosturi

людовой подъем, м

jahvatamine

materjali peenendamise <0,1 mm

grinding

mahlung

jauhaminen

размалывание

jahvatatavus

materjali vastupanu peenendamisele; hinnatakse tavaliselt

energiatarbe kaudu

grindability

Mahlbarkeit, f

jauhautuvuus

измельчаемость, ж

jugapump; ejektor

suruõhu või -vee joa toimel pumpav seade

ejector

Ejektor, m

ejektori

эжектор, м

jämefloatatsioon

järjestikuse vahtrikastuse esimene staadium

coarse flotation

Grobflotation, f

karkeavaahdotus

грубая флотация, ж

järelevalve

töö- ja keskkonnaohutuse kontroll

inspection

Inspektion, f

valvonta

надзор, м

järellõhkamine

lõhkamise tulemust korrigeeriv lõhkeoperatsioon

secondary blasting

Nachspengung, f

rikkoammunta

вторичное взрывание, с

järeipurusti

juba käideldud kivimaterjali tükisuurust vähendav seade

secondary crusher

Nachbrecher, m

jälkimurskaamo

узел вторичного дробления, м

jääde

kasutamiskõlbmatu produkt

waste, rubbish

Abgang, m

jäte

отходы, мн

jääk

võimalikku kasutamist leidev (vahe)produkt

rest product

Rest, m

jäännöstuote

остаток, м

jääkpinge

mäetöödest põhjustatud püsiv pingeseisund maapõues

residual stress

Restspannung, f

jäännösjännitys

остаточное напряжение, с

jääkvaru

kaevandamisväärse maavara väljamata jäänud osa

intact ore
anstechendes Erz, n
kiintomalmi
целик, м

jäätmekäide

jäätmete töötlemine ohutuks, keskkonnasõbralikuks ladestamiseks
waste management
Abfallbehandlung, f
jätehuolto
обработка отходов, с

jäätmepuistang

tahkete jäätmete panila
waste rock dump
Halde, f
hylkykivikasa
отвал отходов, м

jäätvesi

rikastamisel kasutatud, edasiseks kõlbmatu vesi
waste water
Abwasser, n
jätevesi
сбросовая вода, ж

kaadamine

puiste veovahendist väljutamine kallutades või kummutades
dumping
Verkipfung, f
kaataminen
разгрузка, ж

kaadamisrenn

renn kaadatud materjali suunamiseks
slide
Erzrolle, f

kaatoränni

скат погрузки, м

kaadla

puiste kaadamise või ümberlaadimise koht

unloading station

Kippe, f

kaatoraikka

свалка, ж

kaadur

vagonette kummutav tühjendusseade

tippler

Wipper, m

kaatolaite

опрокидыватель, м

kaadvagun

kallutatava mahutiga raudteevagun

dumper

Kippwagen, m

dumpperi

думпер, м

kaapkast (van)

metallist kast või kopp kaevise lohistamiseks

scraper bucket

Schrappenkasten, m

raaran kauha

ковш скрепера, м

kaaskivim

maavaraga kontaktis olev kivim, ka aheraine, mis väljamisel

tuleb kaevisega kaasa

surrounding rock

Nebengestein, n

harme

сопутствующая порода, ж

kaasmaare

kõrvaline mineraaltoore, näiteks lubjakivi põlevkivimaardas
või graptoliitargilliit ja glaukoniitliivakivi fosforiid leiukohtades
incidental mineral
unedles Gebirge, n
oheiskivennäisaine
сопутствующее ископаемое, с

kaastoode

soodsatel oludel kaubastatav produkt, näiteks lubjakivikillus-
tik põlevkivi kaevanduses või maakivid liivaaugus
by-product
Nebenerzeugnis, n
sivutuote
сопутствующий продукт, м

kabiin

masinajuhi tööruum
cabin
Kabine, f
hytti
кабин, м

kadu

kasutamiskõlbmatuks muudetud või kasutuks osutunud
maavara varu; väljamata varu
loss (of ore)
Verlust, m
malmitappio
потери, мн

kaev

auk maapõues vedelike (vee) ammutamiseks
well
Brunner, m
kaivo
колодец, м

kaevama

pinnast mehhaaniliselt liigutama, mitte maavara kaevandama

dig (to)

graben

kaivaa

копать, ж

kaevand

väike auk või koobas maavara kaevandamiseks

cavern

Höhle, f

luola

копи, мн

kaevand; šurf (geol)

auk maapõue uurimiseks, setete ja kivimite proovimiseks
pit

Schurf, m

aukko

шурф, м

kaevandamine

maavara kaubastamine, kõik tööd maavara varumisest kuni kaevisest tehtud kauba võõrandamiseni

mining

Abbau, m

kaivosloughinta

добыча (полезных ископаемых: угля / руды), ж

kaevandamisluba

maavara kaevandamise õigust kinnitav dokument (mitte kaevamist lubav kaaveluba)

mining license

Bergwerkskonzession, f

kaivoslupa

право на добычу полезных ископаемых, с

kaevandamistasu

maavara kaevandamise eest makstav tasu, andam
royalty
Bergregal, n
kaivospiirimaksu
горная поддата, ж

kaevandamisviis

maavara avamise, väljamise ja veo tehnoloogia
mining method
Abbauart, f
louhintamenetelmä
система разработки, ж

kaevandamisvõime

ettevõtte tootmisvõimekus massi või mahu ühikutes mingi
aja: aasta, kuu, päeva jooksul
capacity
Kapazität, f
kapasiteetti
МОЩНОСТЬ, ж

kaevandamisväärne; aktiivne (varu, maardla)

tasuv ja keskkonnapiirangutest vaba maavara varu,
maardla, lasund või kehand
mineable
bauwürdiger Vorrat, m
louhintakelpoinen
балансовые запасы, мн

kaevandatav varu

kaevevälja väljatav varu; kaevandamisväärne varu, millest
on välja arvatud lubatav kadu
mineable reserve
aktuell Vorrat
malmivarat
извлекаемый запас, м

kaevandatud maa

kaevandamisega ammendatud maardla territoorium

worked-out area

abgebauter Bereich, m

kaivoksen häiriintynyt alue

отработанные поля, мн

kaevandus 1

rajatis maavara kaevandamiseks

mine

Bergwerk, n; Grube, f

kaivos

шахта (угольная), ж; рудник, м

kaevandus 2: liivaauk, saviauk

kaevand maavara väljamiseks

pit

Grube, f

kaivos, louhos

рудник, м; копи, мн

kaevanduskogukond

kaevanduspiirkonna elanike, mäetööstusest sõltuvate, sar-

nase mõtteviisiga inimeste kogum

mining community

Bergbaugemeinde, f

kaivosyhdyskunta

горное сообщество, с

kaevandusgaas

allmaakaevandusse, eelkõige kivisöekaevandusse tungiv

maagaas, enamasti metaan

mine gas

Grubengas, Kohlenflözgas, n

metaani

метан, м

kaevanduse hoov; kaevanduse õu

allmaakaevanduse käikude ja talitusruumide kogum, mis loogistiliselt seob allmaa töökohad ning veo tõstega, šahtidega
pit bottom

Füllort, m

nostotaso

околоствольный двор, m

kaevanduspiirkond

kaevandamistegevusele omaste rajatiste, asumite ja taristuga ala, Eestis Ida-Virumaa põhjaosa

mining district

Grubenrevier, n

kaivosalue

бассейн, m

kaevanduspuurmasin

masin kivimisse puurimiseks allmaakaevanduses

rock drill machine

Gesteinsbohrmaschine, f

kallioporakone

шахтная бурильная машина, ж

kaevandusväli

allmaakaevandamiseks sobiva maavara varu piiritletud ala
maardlas

mining field

Bergwerksfeld, n

kaivoskenttä

шахтное поле, с

kaeveruum

maarõue rajatud tühemik

rock cavity

Hohlraum, m

louhittu tila

горное помещение, ж

kaevväli

kaevandatava maavara piiritletud ala, mugandatud termin
kaevandusvälja ja karjäärivälja jaoks
ore field
Erzfeld, n
malmikenttä
рудное поле, с

kaeveõõs

tehistühemik maapõues
working
Grubenraum, m
kalliotila
выработка, ж

kaevik; tranšee

pikk kitsas kaevand karjääri avamiseks ja kaevise veoks
trench
Graben, m
kaivanto
траншея, ж

kaevis 1

maapõuest irrutatud mistahes kivim või sete
broken rock
Gebirgsmasse, f
irrallinen kivimassa
отбитая горная масса, ж

kaevis 2

maavara väljamisel raimatud kivim, sh ka kaaskivimid
broken rock
Fördererz, n
kaivannainen
горная масса, ж

kaevis 3; mäemass (argoo)

maavara kaevis, mis tavaliselt kuulub rikastamisele
ROM (run-off-mine)

Roherz, m

raakamalmi

вынутая горная масса, ж

kaeviselask

püst- või kaldkaeveõõs kaevise alla laskmiseks
ore pass

Rolloch, n

kaatokuilu

рудоспуск, м

kaevur

kaevandustööline

pitman

Bergarbeiter, m

kaivosmies

шахтер, м; рударь, м

kaevus; šurf

allmaakaevandust maapinnaga ühendav kaeveõõs
hole

Bewetterungsborloch, f

luola

шурф, м

kaldkäik

kaldne allmaakäik

inclined drift

Schrägberg, m

vinoperä

наклонный ходок, м

kaldšaht

kaevandust maapinnaga ühendav kaldkäik kaevise ja materjalide tõstmiseks ning alla laskmiseks

inclined shaft

flacher Schacht, m

vinokuilu

наклонный ствол, м

kaldšurf; kaldkaevus

allmaakaevandust maapinnaga ühendav kaldkäik tuulutamiseks või varuväljapääsuks

ventilation raise

Bewetterungsaufhauen, n

tuuletusnõus

наклонный шурф, м

kaldtugi

määrõhu või maasureve suunas kaldu pandud tugipost

strut

Abstandsspreize, f

tuki

наклонная опора, ж

kaldtõste

kaevise transport alt üles piki kaldšahti või -käiku

inclined raise

Schrägaufhauen, n

vinonosto

наклонный подъем, м

kale; kaljune (kivim)

lõhkumisele tugevat vastupanu osutav, kaeveõõnte laes ning seintes püsiv monoliitne kivim

sound rock

starkes Gebirge, n

luja kivi

крепкая горная порода, м

kalju

tugevatest kivimitest koosnev kivimimassiiv

solid rock

Fels, m

kiinteä kallio

скала, ж

kaljumehaanika

õpetus kivimimassiivi käitlemisest ja reaktsioonide ohjamisest

rock mechanics

Gebirgsmechanik, f

kalliomekaniikka

механика горных пород, ж

kaljune kivim

kivim survetugevusega >5 MPa

hard rock

Festgestein, n

kiinteä kivi

скальная горная порода, ж

kallak

kaldne, tavaliselt sirge veokaeveõõs, eekõige kaevisse või kaaskivimi toimetamiseks ülalt alla

decline

steil einfallende Gang, m

ramppi

наклон, м

kallakus

kõrguste vahe suhe rõhtvahemaaga

dip

Neigung, f

kaltevuus

наклонность, ж

kamber

ruumikas allmaa-kaeveõõs

room

Kammer, f

tila

камера, м

kamberlõhkamine

lõhkamine maapõue rajatud lõhkeainet täis kambriga, kamberlaenguga

chamber blasting

Kammerschießarbeit, f

koloammunta

камерное взрывание, с

kambriplukk; kambrite plukk

koristuskambrite kogum, tootmisüksus allmaakaevanduses

block of rooms

Kammerblock, n

louhotilain ryhmä

камерный блок, м

kandevõime

pinnase või mäekonstruktsiooni elementide, tavaliselt tugitervikute vastupanuvõime koormusele

bearing capacity

Tragfähigkeit, f

kantavuus

несущая способность, ж

karjäär 1

kaevandamiskoht, kus kasutatakse riba- ehk vaalkaevandamist

open cast (mine)

Tagebau, m

avokaivos

разрез (угольный), м; карьер, м

karjäär 2

kaevandamiskoht, kus kasutatakse aukkaevandamist
open pit
offene Grube, f
avolouhos
карьер, м

karjääriväli

avakaevandamiseks sobiva maavara piiritletud ala
open-cast field
Bruchfeld, n
kaivoskenttä
карьерное поле, с

kask; kaevurikiiver

allmaakaevuri turvamüts
hardhat
Grubenhelm, m
kaivoskypärä
шахтерская каска, ж

kasulik kaevis

maavara üldnimetus
useful minerals
nutzbare Mineralien, pl
arvomineraali
полезное ископаемое, с

kasuliku aine sisaldus

maavara kasulikkuse peamine tunnus
ore grade
Erzgehalt, m
malmipitoisuus
содержание полезного компонента, с

kasvukiht

viljelusmaa pealne kiht

topsoil

Ackererde, f

pintamaa

плодородный слой, м

katend 1

maavara katvad kivimid ja setted karjääris

overburden

Obergestein, n

maapeite

вскрыша, ж

katend 2; lasum (geol)

maavaralasuundi peal olevad kivimid ja setted

cover

Deckgebirge, n

täkkäys

покрывающая толща, ж

katketugevus

kivimi ja teiste materjalide vastupanu tõmbele ja paindele

rupture strength

Bruchfestigkeit, f

murtolujuus

сопротивление на разлом, с

kattekivimid

maavaralasuundi peal olevad kivimid ja setted

covering

Überlagerung, f

maakerros

вскрышные породы, мн

kattematt

tarind või vahendid lõhatava objekti katmiseks lõhkamise mõju vähendamiseks

blasting mat

Schutzmatte, f

suojamatto

предохранительный мат, м

kaurits; ekskavaator

kivimit ja puistematerjali väljav ning teisaldav masin, mis ise ei tari

excavator

Ausgräber, m

kaivin(kone)

экскаватор, м

keerdpuurmasin

pöörleva puuriga kaevanduspuurmasin

rotary drill

Drehbohrmaschine, f

kiertoporakone

станок вращательного бурения, м

keskkond 1

aine (vedelik, gaas või tahkes), milles toimub protsess

medium

Medium, n

väliaine

среда, ж

keskkond 2; ümbritsev keskkond

ümbrus: loodus-, tehis-, ja/või sotsiaalolud, ka kaevandus-

keskkond ja geoloogiline keskkond

environment

Umwelt, f

ympäristö

окружающая среда, ж

ketasfilter

keskkonda (1) puhastav rikastusseade

disc filter

Scheibenfilter, m

kiekkosuodatin

дисковый фильтр, м

ketaspurusti

Rikastatavat kivimmaterjali purustav, peenendav või peenes-
tav seade

disc crusher

Scheibenbrecher, m

levymurskain

дисковая дробилка, ж

ketastoitur

kaevist või puistet edastav seade

disc feeder

Tellerspeiser, m

levysyötin

дисковый питатель, м

kett-toitur

kaevisse laadimisseade

chain feeder

Kettenaufgeber, m

ketjusyötin

цепной питатель, ж

kihind

kihtide kooslus, pakk

bed

Lager (Kohlenlager, Brennschieferlager), n

kerrostuma

промышленный пласт, ж

kiht 1

kihindi või kihilise lasundi väljatav osa

seam

Schicht, f

kerros

слой, м

kiht 2 (geol)

lasundi osa, erim
layer
Lage, f
kerros
пачка, ж

kiialgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad kiilu kujundi
plough cut
Keileinbruch, m
aurakiila
клиновой вруб, м

kiilankur

kiilduva lukuga toestusankru tüüp
wedge-anchored bolt
Keilhülsenanker, m
kiilapultti
клинощелевой анкер, м

kiivrilamp

lamp kaevurikiivri küljes
cap lamp
Mützenlampe, f
кырärälamppu
головная лампа, ж

kildagaas

kildas sisalduv maagaas, tiivisgaas
shale gas
Schiefergas, n
liuskekaasu
сланцевый газ, м

killustik

ehitusmaterjaliks peenendatud ja klassifitseeritud kivim

aggregate
Schotter, m
sepeli
щебень, м

kirka ja vasar

mäemeeste embleem
hammer and chisel
Schlägel und Eisen, m
hakku ja vasara
кирка и молоток

kivi

kivimi lühend liitsõnas: lubjakivi, põlevkivi, liivakivi, savikivi
stone
Stein, m
kivi
камень, м

kivim

mineraalide tahke terviklik kogum
rock
Gebirge, m
kivilaji
горная порода, ж

kivimite klassifikatsioon

kivimite jaotus tehniliste omaduste alusel
rock classification
Gebirgsklassifizierung, f
kallioluokitus
классификация горных пород, м

kivimite liikumine

mäetöoga mõjutatud kivimimassiivi liikumine raskusjõu toimel
rock movement

Gebirgsbewendung, f
kallion liikunta
сдвигение массива, с

kivimite paiskumine

purunenud või purustatud kivimi kiire sihipäratu kulgemine
rock throw

Verwerfung, f
kiven heitto
разброс пород, м

kivimurd

ehituskivi pealmaa-kaevandamiskoht, kajäär
quarry

Steinbruch, m
kivilouhos
камнелом, м

kivimurdmine

ehituskivi väljamine
quarrying
Steinbruchbetrieb, m
avolouhinta

камнеломня, ж

kivipuur

puurmasin kivimite ja tugevate setete puurimiseks
rock drill

Steinbohrer, m
kalliopora
сверло для камня, с

klass

mineraaltoote või kaevise osa, mille tunnuseks on osiste (tükide, terade) mõõtmed; näiteks põlevkivil: klass 0...25 mm (1") peenes ja klass 25...125 mm (1"...5") õlitoore class

Klasse, f

lajite

класс, м

klassifitseerimine; sortimine

kaevise jaotamine tükisuuruse või muu füüsilise erisuse, näiteks osiste kuju alusel

classification

Klassifikation, f

luokitus

классифицирование, с

klompkivi; müürikivi; sillutuskivi

kaevise töötlemise produkt, kaubastamiseks sobivasse mõõtu viidud ehituskivi

dimension stone

Werkstein, m

muotokivi

кладочный камень, м

kobestamine

nõrga kivimi, tugeva settekihi või külmunud pinnase traktori-vannasega lahti rebimine

ripping

Nahreißen, n

revintä

рыхление, с

kobestatavus

kivimi või sette järeleandlikkus rebimisele, kobestamisele

rippability

Aufreißbarkeit, f

kaivettavuus

рыхляемость, ж

kobestatud kivim (raimatuna); rabe kivim (maapõues)

geomehhaniliselt, mehhaaniliselt, lõhketööga või loodusjõude poolt nõrgestatud kivim

loose rock

lockeres Gestein, n

irtokivi

разрыхленная порода, ж

kobesti

masin, tavaliselt vannasega varustatud traktor nõrga kivimi, tugeva settekihi või külmunud pinnase lahti rebimiseks

ripper

Aufreißer, m

ripperi

рыхлитель, м

kogulaeng

korruga lõhatud laengute kogumass

total charge

Sprengstoffmenge, f

räjähdyksainemäärä

общий заряд, м

kollaps; massvaring

suurema allmaa-kaeveõõne ja/või nende kogumi (kambrite)

raskete tagajärgedega varing

collapse

Zusammenbruch, m

sortuma

массовое обрушение, с

kolu

lehtrikujuline mahuti, kuhu kaadatakse kaevis edasi suunamiseks

crater

Fülltrichter, m

syöttösuppilo

разгрузочная воронка, ж

kong

kast inimeste tõstmiseks ja alla laskmiseks šahtis

cage

Förderkorb, m

nostokori

клеть, ж

kontsentraat

rikastusprodukt, millesse on koondatud suurem osa maavara kasulikust ainek

concentrate

Konzentrat, n

rikaste

концентрат, м

kontsentratsioonimäär (rikast)

kasuliku osa näitav rikastustootes, kontsentraadis

ratio of concentration

Konzentrationsrate, f

rikastussuhde

степень концентраций, ж

kontsessioon

lepinguline luba asuda riigi maavara uurima ja kaevandama

concession

Konzession, f

kaivospiiri

концессия, ж

kontuuriaugud

kaeveõõne kuju tagamiseks puuritud augud piki seina, lae või põranda projekteeritud pinda, näiteks Tallinnas Laagna teel

contour hole

Konturloch, n

reunareikä

контурная скважина, ж

kontuurlõhkamine

kaeveõõne projekteeritud kuju tagav lõhketöö

contour blasting
Kontursprengung, f
profiiliräjätys
контурное взрывание, с

koonuspurusti

koonusekujulise rootoriga kivimit purustav rikastusseade
cone crusher
Kreiselbrecher, m
karamurskain
конусная дробилка, ж

kopa mahutavus

ekskavaatori või laaduri kopa tunnusarv, tavaliselt m²
bucket capacity
Schaufelinhalt, m
kauhakoko, -tilavuus
объем ковша, м

kopplaadur

masin kivimi tarimise ja laadimise masin, mille oluline tööor-
gan on kopp
front loader
Frontlader, m
etukuormuri
ковшовый погрузчик, м

koristuslaadur

masin raimatud kivimi laadimiseks koristustööl
mucking machine
Lademaschine, f
lastauskone
навалочная машина, м

koristustöö

maavara raimamine ja kaevise tarimine ning abioperatsioo-
nid töökohas, tööees
mucking

Aufschaukeln, n

lastaus

навалка, ж

korrastamine

kaevandatud ja muu inimtegevusega rikunud ala taaskasutuskõlblikuks muutmine

after-care

Rückforderung, f

jälkihoito

упорядочение, с

korrus

samal tasandil paiknevate veo- ja talituskaeveõõnte kogum sügavas kaevanduses

level

Abbausohle, f

kaivostaso

горизонт, м

korrusvaristamine

korrustevahelise maavara väljamine varistamisega

slicing

Scheibenbruchbau, m

levylouhinta

этажное обрушение, с

kraap; skreeper

seade kaevise siirmiseks lohistamisega

scraper

Schrapplader, m

раппа

скрепер, м

kraapimine

kaevise kogumine ja tarimine kaeveõõne põhja mööda lohistades

scrape

Abschürfung, f
гаппраус
сгребание, с

kuivendamine

vee sissevoou vähendamine kaevandamise hõlbustamiseks
drainage

Abwässerung, f
vedenerotus
осушение, с

kuivenduskaev

kaevvälja või maapõue eelnevaks kuivendamiseks puuritud
puurauk

drainage hole
Abflußbohrloch, n
kuivatusreikä
дренажная скважина, ж

kuivpuurimine

kivimi puurimine vedelikke kasutamata
dry drilling

Trockenbohrung, f
kuivaporaus
сухое бурение, с

kuivsõelumine

kaevise või puistematerjali jaotamine tükkide (terade) suuruse järgi õhu keskkonas

dry screening
Trockensiebung, f
kuivaerotus
сухая классификация, ж

kulumiskindlus

kivimi väljamiseks ja töötlemiseks kasutatava seadme vastu-
panu kulumisele
wear resistance

Verschleißfestigkeit, f
hankauskestävyys
сопротивление на износ, с

kuulveski

kivimi peenestamise seade, mille oluliseks tööorganiks on trumlis veeravad ja kukuvad metallkuulid

ball mill

Kugelmühle, f

kuulamylly

шаровая мельница, ж

kõrvalkivim

maavara lasundi naaberkivim

country rock

Nebenstein, n

sivukivi

боковая порода, ж

kõvadus

materjali vastupanuvõime kriimustamisele, lõikamisele, täkestamisele

hardness

Härte, f

kovuus

крепость, ж

kõvasulampuur

kõvasulamiga armeeritud kivipuur, tavaliselt ainult puuri tööorgan: otsak, kroon ehk pea

hard metal drill

Hartmetallbohr, m

kovametallipora

твердосплавный бур, м

kõvasulam-puuripea

kõvasulamiga armeeritud kivipuuri otsak: kroon ehk pea

hard metal drill bit

Hartmetallkroone, f
kovametalliterä (-kruunu)
твердосплавная буровая головка, ж

käigu esi

töökoht rajatava käigu otsas
face of heading
Ortsbrust, f
peränpääty
забой штрека, м

käik

pikem rõhtne allmaakaevõõs: galerii, stoll
drift
Gang, m
perä
ходок, м

käpplaadur

käppade ja konveieriga masin raimatud kivimi või puistema-
terjali laadimiseks
scraper loader
Ausleger, m
kärpäkuormaaja
погрузчик с нагребаяющими лапами, м

käsipala

väike kivimi või mineraali iseloomulik näidis, kristallipesa, ka
maagi väärtuslikum erim
piece
Stufe, f
pala
кусок, м; образец, м

käsiladimine

raimatud kivimi laadimine kühvli ja muude käsitsitöö vahen-
ditega
hand mucking

von hand laden

käsinlastaus

ручная навалка, ж

käsi puur

kätege hoitav ja suunata v kivipuur (elektriline, suruõhuga)

hand drill

Handbohr, m

käsi pora

ручное сверло, с

käsi puurimine

kivisse puurimine käsi puuriga või meisli ja vasaraga

hand drilling

Handbohrung, f

käsi poraus

ручное бурение, с

köiste e

tarind kaevise, materjalide ja inimeste veoks terastrossil rip-
pivate veovahenditega

ropeway

Seilbahn, f

köysirata

канатная дорога, ж

kühvel-laadur

masin raimatud kivimi põrandalt laadimiseks kühvlitaolise
koraga

shovel loader

Schaufellader, m

etukuormuri

погрузочно-доставочная машина, ж

külg

kaeveõõne või kaevandi külgmine osa

side bench

Abbaustoß, m

sivulevitys

бок, м

külgkaadav vagun

tühjendamiseks kõrvale kallutatava mahutiga veovahend

side tipper

Seitenwipper, m

sivulle tyhjentävä vaunu

вагон с боковой разгрузкой, м

külgsein

kaeveõõne või kaevandi külgtasand

side wall

Seitenwand, f

sivuseinä

боковая стена, ж

külgsurve

mäerõhu või maasurve rõhtkomponent

side pressure

Seitendruck, m

sivupaine

боковое давление, с

laadija

tööline, laaduri operaator

loader

Beladegerätführer, m

lastaaja

грузчик, м

laadimine; koormamine

materjali tõstmine, lükkamine või puistamine veovahendisse

loading

Ladung, f

lastaus

погрузка, ж

laadimisava

ava kaevise alla laskmiseks
drawpoint
Abzugstelle, f
lastausaukko
доставочная яма, ж

laadimiskõrgus

kõrgus, milleni ulatub kaevist tõstma või tohib tõsta
height of charge
Ladehöhe, f
lastauskorkeus
высота погрузки / разгрузки, ж

laadimiskäik

kaeveõõs veovahendite koormamiseks
loading drift
Ladestrecke, f
lastausperä
погрузочный штрэк / ходок, м

laadimissild

tarind veovahendi kohal selle koormamiseks
loading bridge
Verladebrücke, f
lastauslaituri
погрузочный мост, м

laadimisvarras

kepp või latt lõhkeaine auku lükkamiseks
tamping stick
Besatzstock, m
panostuskeppi
зарядная палка, ж

laadur 1

masin raimatud kaevise või puiste laadimiseks või tarimiseks

loader

Lader, m

kuormauskone

погрузочная машина, ж

laadur 2; alaldi

seade aku laadimiseks elektriga

alternator

Wechselstromerzeuger, m

laturi

зарядная установка, ж

laava (*idloom*)

pikk koristusesi kivimit käsitsi raimavate ja laadivate ning
lage toestavate kaevuritega

long face

Streb, m

rintamana kaivamistapa

лава, ж

laeastang

raimamatava kaevise kiht koristuskambri või löövi laes

overhand stope

Firstenstoß, m

kattolouhos

уступ кровли, м

laekäitlus

allmaakaeveõõne, eelkõige töökoha laekivimite püsivust ta-
gav töö

roof control

Hangendbeherrschung, f

katonhallinta

управление кролей, с

laeng; lõhkelaeng

lõhkamise ühik, projektikohane lõhkeaine kogus

explosive charge

Sprengladung, f
räjähdyspanos
заряд ВВ, м

laenguauk

väiksem puurauk lõhkelaengu paigutamiseks kivimisse, läbi-
mõõt <70 mm, pikkus <5m.

shot hole

Schießloch, m

pienreikä

шпур, м

laengu tihedus

lõhkeaine massi ja laenguaugu mahu suhe

density of charge

Ladedichte, f

panostustiheys

плотность заряжания, ж

lae varing

laekivimite kontrollile allumatu langemine

roof cave-in

Bruch des Hangenden, m

katonsortuma

обрушение кровли, с

lagi

kivimid kaeveõõne kohal

roof

Firste, f

katto

кровля, ж

lahja kaevis

alaväärtuslik, nõuetele mittevastav maak või muu maare

low-grade ore

Armerz, n

köyhä malmi

убогая руда, ж

laine levikiirus

löök-, surge- või helilaine levimise kiirus kivimite massiivis
wave velocity

Wellengeschwindigkeit, f

aaltonopeus

скорость распространения волны, ж

lametross

lintjas tross

flat rope

Flachseil, n

lattaköysi

плоский канат, м

lank

käikudega ristkülikuliseks lõigustatud osa kaevanduse koris-
tusväljast

mining plot

Abschnitt, m

lohko

столб, м

lankkaevandamine

allmaa-kaevandamisviis lankideks jaotatud kaevandusväljal
section mining

Strebbau, m

lohkolouhinta

столбовая система разработки, ж

laskmine (van)

lõhkamine kõnekeeles

shooting

Schießarbeit, f

räjättyminen

отпалка, ж; паление, с

lasu (*idloom*)

lõhkamise tulemusel tekkinud kivimi hunnik tööees

blasted rock

Haufwerk, n; Schlagshotter, m

louhe

развал, м; взорванная горная масса, ж

lasum (*geol*); laekivimid

lasundi peal paiknevad kivimid

hanging wall

Hangende, n

katonpuoli

висящий бок, м

lasundi paksus; lasundi tusedus

mõõde risti lasundit

thickness of beds

Schichtdicke, f

malmin paksuus

мощность залежи, ж

lasundi ulatus

lasundi mahukust iseloomustav mõõde horisontaalprojekt-sioonis

width of the (ore) body

Breite der Lagerstätte, f

malmin leveys

протяженность залежи, ж

lauskontsentraat

mitut kasulikku komponenti (metalli) sisaldav rikastusprodukt

bulk concentrate

Gesamtkonzentrat, n

yhteisrikaste

коллективный концентрат, м

lava

alus kõrges kohas töötamiseks
platform
Arbeitsstufe, f
koroke
площадка, м

lavamaardla

madalal lasuv rõhtne kihtmaardla, Eestile tüüpiline maardla vorm
flat (shallow) deposit
flachfallendes (oberflächliche) Lagerstätte, f
tasainen (matala) esiintymä
платформенное месторожение, с

lehter

põhja-avaga süvend või tarind kaadatava kaevise vastuvõtuks ja materjali voo ühtlustamiseks
funnel
Füllort, m
suppilo
яма, ж

lehvikalgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad lehviku kujundi
fan cut
Fächereinbruch, m
viuhkakiila
веерный вруб, м

leiuuala

piirkond, kus esineb maavara(sid) ja võib olla nende leiu-kohti ning maardlaid
ore area
Erzgebiet, n
malmin pinta-ala
рудonoсная площадь, ж

leiukoht

potentsiaalse maavara esinemise ala, kuhu võib arendada maardla

occurrence

Vorkommen, n

mineraalivaranto

месторождение, мн

leostamine 1 (rikast)

kasuliku komponendi (metalli) lahustamine väljatud kaevisest

dissolving

Aussolung, f

liuottaminen

растворение, с

leostamine 2

maavara kasuliku komponendi (metallide, soolade) välja lahustamine maapõues

leaching

Auslaugung, f

liuotus

выщелачивание, с

levila

maardlate, leiukohtade ja maardeilmingute piirkond, laiem kui leiuala

ore zone

Vorkommenrevier, n

malmialue

бассейн, м

lihtlõhkeaine

ammooniumsalpeetri ja põlevainete segu

ANFO

Anfo-Sprengstoff, m

аммониити

игданит, м

liigendkallur

kaevise veok tööks keerukates oludes; argoos – *dumper*
articulated truck

Knicklenker, m

niveltrukki

шарнирный самосвал, м

liigendpoom

tõstetarind veokil

articulated boom

gegliederte Scherstange, f

nivelpuomi

манипулятор, м

liiper

rööpaste element, (raudtee)rööbaste alustala

sleeper

Schwelle, f

kiskoralkki

шпала, ж

liiv

peen kivimmaterjal või mineraalpuiste, terasuursega umbes
1...5 mm

sand

Sand, m

hiekk

песок, м

linttoitur

lindiga laadimisseade

belt feeder

Bandaufgeber, m

hihnasyötin

ленточный питатель, м

liug

kaldkaeveõõs kaevise alla libistamiseks
chute gate
Rollgang, m
luisti
скат, м

liuglaadimine

kaevise laadimine veokisse mööda renni libistades
chute loading
Verladung mit Rutsche, f
rännilastaus
погрузка желобом, ж

lohistamine

maad mööda tarimine ilma veovahendita
drawing
Abzug, m
veto
втягивание, ж

looduskivi

eheda pinnaga ehituskivi
natural stone
Naturstein, m
luonnonkivi
природный камень, м

loodusressurss

majandusressurss, mis pole inimeste loodud (toodetud):
õhk, vesi, maare, ürgmets, looduskooslus
natural resources
Naturraumdarangebot, n
luonnonvarat
природные ресурсы, мн

loomulik tuulutus

kaevanduse õhutamine loomuliku tõmbe abil
natural ventilation
natürliche Bewetterung, f
painovoimainen ilmanvaihto
естественная тяга, ж

loomulik võlv

kaeveõõne püsivaks võlvunud lagi, näiteks Piusa koobastes
roof arch
Firstengewölbe, n
kattoholvi
естественный свод, м

lõhatavus

kivimi omadus, mis iseloomustab tema purustatavust lõh-
keaine plahvatuse jõul
blastability
Widerstand gegen Sprengung, m
räjäytettävyys
взрываемость, ж

lõhkaja

lõhketöole kvlifitseerunud ja lubatud tööline
blaster (USA), shot firer (UK)
Sprengbauer, m
räjäyttäjä
взрывник, м

lõhkamine

mäetööde operatsioon: laengute paigaldamine ja lõhkevõrgu
monteerimine, plahvatuste initsieerimine, tulemuse kontrolli-
mine ning korrigeerimine (järellõhkamine)
blasting
Sprengung, f
räjäyttäminen
взрывание, с

lõhkamismoodus

lõhkeaine, lõhkamisvahendite, laengute suuruse ja paigutuse ning initsieerimise viisi kombinatsiooni üldnimetus

blasting method

Sprengweise, f

räjätystapa

метод взрывания, м

lõhkeaine

keemiline ühend või segu, mille saab panna plahvatama

explosive

Sprengstoff, m

räjähdyksaine

взрывчатое вещество, с

lõhkeaine töövõime

lõhkeaine võimekuse tunnus

explosive power

Sprengkraft, f

räjähdyksaste

работоспособность ВВ, ж

lõhkeaine kulu

lõhkamiseks kasutatud lõhkeaine massi ja lõhatud kivimi mahu suhe

consumption of explosives

Sprengstoffverbrauch, m

räjähdyksaineen kulutus

расход ВВ, м

lõhkeaineladu

erinõuetele vastav allmaaruum või pealmaarajatis lõhkematerjalide hoidmiseks ja välja andmiseks

explosive storage

Sprengstoffmagazin, n

räjähdyksainevarasto

склад взрывчатых веществ, м

lõhkeauk

väike puurauk lõhkelaengu paigutamiseks kivimisse, läbimõõt <70 mm, pikkus <5m.

blast hole

Sprengloch, m

louhintareikä, (ammutava) poranreikä

взрывная скважина, м

lõhkegaas

lõhkeaine plahvatuse gaasiline jääk

explosion gas

Sprenggas, n

räjähdyskaasu

взрывные газы, мн

lõhkekapsel (van)

lõhkamisvahend, süütenööriga initsieeritav detonaator

blasting cap

Sprengkapsel, f

tulilankanalli

капсюль-детонатор, м

lõhkelaine

heli leviku kiirust ületav surveaine keskkonnas

blast wave

Explosionswelle, f

räjähdysaalto

взрывная волна, ж

lõhkemasin; süütemasin

seade elektrivoolu genereerimiseks ja elektridetonaatoritesse saatmiseks

blasting machine

Zündapparat, m

laukaisulaite

взрывная машинка, ж

lõhkepass

tüüpdokument ühetaolise lõhketöö tegemiseks erinevates kohtades

charging sheet

Schießplan, n

latauskaavio

паспорт буровзрывных работ, м

lõhkesegu

ainete segu, millest kooste käigus saab lõhkeaine

mixed explosive

explosives Gemisch, n

seosräjähdysaine

взрывчатая смесь, с

lõhkeskeem

lõhkelaengute ja initsiaarimisvõrgu ruumilise paigutamise

kava või joonis

charging pattern

Schießschema, m

panostuskaavio

схема расположения зарядов, ж

lõhketöö

tugevate kivimite ja tarindite purustamine lõhkeaine abil

blasting operation

Sprengarbeit, f

louhinta (räjäytystyö)

взрывная работа, ж

lõhkevarjend

kaeveõõs või rajatis personali varjumiseks lõhkamise ajaks

blast shelter

Schutzraum, m

ampusuoja

убежище, с

lõhkeving

plahvatusgaasi jääk kaeveõõnes

fume

Nachschwaden, m

savu

угар, м

lõigatavus

kivimi omadus anda järele lõikamisele, näiteks soonimisel, keerdpuurimisel, kauritsaga raimamisel

cuttability

Scherfestigkeit, f

leikkauslujuus

сопротивление на резание, с

lõikenurk

nurk kivimit lõikava tera ja lõikesuuna vahel

cutting angle

Schneidewinkel, m

терәкулма

угол резания, м

lõiketera; hammas (argoo)

kivimi lõikamise vahend, tööorgan

cutting edge

Bohrschneide, f

leikkaava terä

резец, м

lõputa köis; lõputa tross

üle plokkide jooksev tross, mille külge kinnituvad veovahendid: vagonetid, sadulad jmt

endless rope

Patentverschluss-Seil, n

suljettu nostoköysi

бесконечная тяга, ж

lõugpurusti; põskpurusti

jämeda kaevise peenendamise seade

jaw crusher

Backenbrecher, m

leukamurskain

щековая дробилка, ж

läbija

käikude ja teiste kaeveõõnte rajamisele kvalifitseerunud

mäetöoline

drifter

Vorrichtungsarbeiter, m

peränajaja

проходчик, м

läbilaskevõime

kivimite ja setete omadus lasta läbi vedelikke ja gaase

permeability

Durchlässigkeit, f

läpäisevyys

пропускаемость, ж

läbimine

kivimite läbimine: käikude, tunnelite, šahtide ja teiste kae-

veõõnte rajamine massiivis, läbi kivimite ja setete

drifting

Streckenvortrieb, m

peränajo

проходка, ж

läitmine; süütamine

süütenööri põlema panemine, lahtise tulega initsieerimine

firing; ignition

Zündung, f

sytytys

воспламенение, с

löökatse

a) lõhkeaine löögitundlikkuse või b) kivimi löögitaluvuse test

impact test

Schlagversuch, m

iskukoe

испытание на удар, с

lööklaeng

lõhkeaine laengut plahvatama paneva jõulise lõhkeaine annus

primary charge

Schlagpatrone, f

aloitepanos

боевик, м

lööklaine

helist kiiremini kulgev plahvatustekkeline purustav surveaine keskkonnas

shock wave

Schockwelle, f

рәжәhdysaalto

ударная волна, ж

löökpeenendamine

kaevise purustamine dünaamilise koormusega – lüües, kukutades

impact grinding

Prallmahlung, f

iskujauhatus

мельница ударного действия, ж

löökpurusti

kaevise purustusseade, mis rakendab dünaamilist koormust

impact crusher

Prallbrecher, m

iskupalkkimurskain

дробилка ударного действия, ж

löökpuurimine

kivimi puurimine lööva tööorgani (peitli, puraski) abil

percussion drilling

Schlagbohrung, f

iskuporaus

ударное бурение, с

lööv

avar, võlvja laega koristuskaeveõõs sügavas kaevanduses

stope

Abbauort, m

louhos

большая камера, ж

lühiviitdetonaator

elektridetonaator viivitusega alla 1 s

short delay cap

Kurzzeitsprengkapsel, f

lyhythidastenalli

детонатор короткозамедленного действия, м

lühiviitlõhkamine

lõhkamine plahvatuste vahedega alla 1 s

short delay firing

Millisekundenschießen, n

lyhythidasteammunta

короткозамедленное взрывание, с

maa-alune (rajatis, tegevus)

tehiskattega rajatis maa sees, töö maapõues tehiskatte all

subsurface

untergrund

maanalainen

покрытое (сооружение), с

maagaas

gaasiline maavara
natural gas
Erdgas, n
маакаасу
природный газ, м

maagikeha

vabakujuuline maagilasund maapõues
ore body
Erzlagerstätte, f
malmiesiintymä
рудное тело, с

maahöövel; greider

maa tasandamise liikurmasin
grader
Bodenhobel, m
tiehöylä
грейдер, м

maak

metallide tootmiseks sobiv maavara
ore
Erz, n
malmi
руда, ж

maalained

maa(pinna) laineline vappumine lõhkamise mõjul
ground waves
Grundbeben, n
maa-aallot
поверхностные волны, мн

maaoherdi

puurseade (masin, kaurits) nõrga kivimi või sette väljamiseks suure diameetriga puuri (oherdi) abil

auger drill

Kohlenbohrer, m

maakaira

бурошнековая установка, ж

maapind

kivimimimassiivi pealispind allmaatöö mõistes

surface

Tagesoberfläche, f

maanpinta

земная поверхность, ж

maardla

uuritud ja piiritletud kaevandamisväärse maavara kogum

maapõues

deposit

bauwürdige Lagerstätte, f

esiintymä

промышленное месторождение, с

maare

väheuuritud ja/või madala kaevandamisväärsusega võimalik

mineraalressurss

mineral

Bodenschätze, pl

kaivoskivennäinen

потенциальное полезное ископаемое, с

maasurve

setete ja kivimite surve kaevandi või kaeveõõne külgedele

earth pressure

Erddruck, m

maapaine

давление массива, с

maavara

kaevandamis- ja usaldusväärne mineraalressurss maapõues
minerals

Mineralvorkommen, n

kaivannainen, malmi

промышленное полезное ископаемое, с

maavara kasutamine

maavara tarbimine kaevandamiseks või maatoena
exploitation

Ausbeutung, f

hyödyntäminen

эксплуатация, ж

maavara varumine

tööde kompleks: maavara geoloogiline uuring, kaevanda-
mise tasuvusuuring ja uuringutööde ning kaevandamise
keskkonnamõju hindamine

mineral exploration

Vorratserkundung, f

malminetsintä

заготовка запасов, ж

maavarageoloogia

maardlate otsingu ja uuringuga tegelev rakendusgeoloogia
haru

mining geology

Montangeologie, m

kaivosgeologia

горная геология, ж

maavarauuring; maardla uuring

maavara või maardla omaduste ja mahu määramine geolo-
ogiliste meetoditega

exploration

mineralische Exploration, f

malminetsintä

геологическая разведка, ж

maavõnked

maa ja kivimite nõrk võnkumine lõhkamise või masinate töö toimetel

ground vibration

Bodenerschütterung, f

maan värähtely

вибрация земной поверхности, ж

maaõli; nafta

süivesikutest koosnev vedel või püdel maavara

petroleum

Erdöl, n

maaõljy

нефть, ж

magasinväljamine

maavara väljamisviis raimatud kaevisse ajutise hoidmisega sellekohases kaeveõõnes

shrinkage stoping

Magazinbau, m

makasiinilouhinta

выемка с магазинированием, ж

magnetseparaator (rikast)

magnetiidi (rikastusvedeliku raske osise) kõrvaldaja rikastusproduktidest

magnetic separator

Eisenabcheider, m

magneettierotin

магнитный сепаратор, м

magnetsepareerimine

kivimite ja/või mineraalde magnetiliste omaduste erinevust kasutav rikastamise või puhastamise moodus

magnetic separation

magnetische Scheidung, f

magneettinen rikastus

магнитная сепарация, ж

mahumass

poorse ja lõhelise kivim-materjali massi ja mahu suhe

specific gravity

spezifisches Gewicht, n

ominaismassa

объемная масса, ж

majandusgeoloogia

õpetus maavarade majanduslikust hindamisest

economic geology

Lagerstättenkunde, f

taloudellinen geologia

экономическая геология, ж

massiiv

looduslik kivimkooslus

massif

Gebirgsmassiv, f

vuorimassiivi

МАССИВ, М

mehaanilised omadused

kivimi füüsikalised omadused, nagu surve-, tõmbe- ja nihketugevus, abrasiivsus, väljatavus jmt

mechanical properties

mechanische Eigenschaften, pl

mekaaniset ominaisuuudet

механические свойства, МН

mehhaaniline labidas (van)

mittehüdrauliline laadimisseade, laadur, ekskavaator

power shovel

Schaufelbagger, m

kaivinkone

механическая лопата, ж

militaarlõhkeaine

sõjanduses kasutatav lõhkeaine

military explosive

militärische Sprengstoff, m

sotilasräjähdysaine

ВВ военного назначения, с

mineraalressurss

maavara potentsiaalne kogus maapõues

mineral resources

Mineralressource, f

mineraalivarannot

минеральные ресурсы, мн

mineraaltoore

maavarad ja mäetööstuse toodang, mis ei ole maak ega kütus

industrial mineral

Industriemineral, n

teollisuusmineraali

минеральное сырье, с

mittemaakne maavara

kütusena, ehitamiseks ja/või keemilise toormena kasutatav maavara

nonmetallic mineral

nichtmetallische Bodenschätze

maa-aines

нерудные полезные ископаемые, мн

mittemetall; mineraalne tehnotoore

mineraaltoode, mis ei ole metall; näiteks mittemetalsed maavarad on väävel, fosfor, kaalisool, tehnolubjakivi jt

non-metal

Nichtmetall, n

epämetalli

неметалл, м

must püssirohi; suitsuga püssirohi

sõe, salpeetri ja väävli mehhaaniline segu, nõrk lõhkeaine
black powder
Schießpulver, n
mustaruuti
дымный порох, м

mäeeraldis

maavara kaevandaja käsutusse antud maapõue osa
mining share
Bergwerksanteil, m
kaivospiiri
горный отвод, м

mäeeraldise plaan

dokument, mäeeraldise tasapinnaline kujutis
map of patented claim
Grubenplan, m
kaivospiirikartta
план горного отвода, м

mäeinsener

maapõue, eelkõige maavarade käitlemise tehnilise kõrgharidusega erialainimene
mining engineer
Bergingenieur, m
vuori-insinööri
горный инженер, м

mäeinspektor

mäetöö ohutuse riiklik järelevalvaja
inspector of mines
Berginspektor, m
kaivostarkastaja
горный надзор, м

mäekompass

geoloogiliseks tööks kohandatud magnetkompass

geologist's compass

Grubenkompaß, m

geologikompassi

горный компас, м

mäelöögi oht

mäendusolude tunnus – väga suur mäerõhk võib viia kivi-
mite välja purskumiseni masiivist

bumpy rock

Gebirgsschlaggefar, f

raukkuva kallio

опасность горных ударов, ж

mäelöök

kivimite paiskumine kaeveõõnde väga suure mäerõhu toimetel

rock burst

Bergschuß, m

ampuva kallio

горный удар, м

mäemajandus

õpetus maavarade majandamisest

mineral economics

Bergwirtschaft, f

mineraalitalous

горное хозяйство, с

mäemees (*idioon*)

mäenduse erialainimene, soost sõltumata

miner

Bergman, m

vuorimies

горняк, м

mäemeister

mäetööde esmatasandi juht
shift foreman
Schichtsteiger, m
vuorotyönjohtaja
горный мастер, м

mäemõõtja; markšneider

mäetööde mõõdistaja, allmaa-geodeet
mine surveyor
Markscheider, m
kaivosmittaaja
маркшейдер, м

mäemõõtmine; markšneideria

maavarade kaevandamisel, eelkõige allmaaoludes tehtav
geodeetiline töö
mine surveying
Markscheidekunde, f
kaivosmittaus
маркшейдерская съёмка, ж

mäendus

teaduse ja tehnika valdkond maavarade uurimisest ja kae-
vandamisest, kaasa arvatud rikastamisest ja mäetööde
keskkonnamõju ohjamisest
mining engineering
Bergbau, f
kaivostekniikka
горное дело, с

mäerõhk

kaeveõõnte rajamisest tekkinud pingeseisund maapõues
rock pressure
Gebirgsdruck, m
kalliopaine
горное давление, с

mäeseadus

maavarade kaevandamise korda ja mäetööd reguleeriv seadus

mining law

Berggesetz, n

kaivoslaki

горный закон, м

mäeteadus

maavarade uurimist ja kaevandamist käsitlev teadus- ning õppesuund

science of mining

Bergbaukunde, f

kaivosoppi

горная наука, ж

mäetehnika 1

maavarade kaevandamise tehnoloogia

mining technology

Abbautechnik, f

kaivosteknoloogia

горная технология, ж

mäetehnika 2

õpetus maapõue käitlemisest, kivimite mehhaanika

rock engineering

Felsbau, f

kalliotekniikka

горная техника, ж

mäetöö

töö maapõues

mining operation

Grubenbetrieb, m

kaivostyö

горная работа, ж

mäetöö juht

mäetöö vastutav juht kaevanduses

mine foreman

Obersteiger, m

kaivostyönjohtaja

начальник смены / шахты, м

mäetööstus

maavarade kaevandamise ja töötlemisega tegelev tööstus-
haru

mining industry

Bergbauindustrie, f

vuoriteollisuus

горная промышленность, ж

mäevaldus

maavara kaevandamise õigust tagav maa- ja maapõueval-
dus

mining claim

Grubenfeld, n

valtaus

горный участок, м

mäeõigus

maavarade kaevandamist reguleeriv seaduste ja õigusaktide
kogum, ka vastav akadeemiline õpetus

mining legislation

Bergbaugesetzgebung, f

kaivoslainsäädäntö

горное право, с

märgaja (rikast)

vahtrikastusel kasutatav keemiline ühend, reagent

wetting agent

Entspannungsmittel, n

kostutusaine

смачиватель, ж

märgpuurimine

puurimine vedelike: vee, pulbi, emulsiooni, suspensiooni abil
wet drilling
Naßbohren, n
märkäporaus
бурение с водой, с

möödasõit

käik, kaevik või tee veovahendite teineteisest mööda suunamiseks
by-pass
Ableistung, f
ohitus
объезд, м

niiskus

kivimis või settes oleva vaba vee ja niiske kivimi massi suhe
moisture
Feuchtigkeit, f
kosteus
влажность, ж

nišš

väike umbne kaeveõõs kaevise või materjalide mahutamiseks, samuti tööliste varjumiseks
niche
Nische, f
tasku
ниша, ж

nitroglütseriin

lõhkeaine, dünaamiidi peamine komponent
nitro-glycerine
Nitroglyzerin, n
nitroglyseriini
нитроглицерин, м

nool; poom

kraana või ekskavaatori liikuv tõsteosa, -tarind

boom

Schwenkarm, m

puomi

стрела, ж

nõlv

avakaeveõõne kaldne külgsein

slope

Abhang, m

luiska

откос, м

ohutu lõhkeaine; gaasi- ja tolmuplahvatusohutu lõhkeaine

madala plahvatustemperatuuriga lõhkeaine, mille plahvatus ei süüta kaevandusgaasi ega tolmu

permitted explosive

Sicherheitssprengstoff, m

varmuusräjähdysaine

безопасное по взрыву газа и пыли ВВ, с

ohutustegur

kordaja valemis, mis tõstab arvutustulemi ohutust

safety factor

Sicherheitstsfaktor, m

turvallisuuskerroin

коэффициент безопасности, м

otsing

geoloogiline töö – maavara varumise esimene staadium

reconnaissance (of ore)

Schürfung, f

etsintä

поиск, м

otsinguluba

maavara otsinguõigust kinnitav dokument
prospecting licence
Bergwerksansbruch, m
etsintälupa
право на поиск полезных ископаемых, с

padrun

kogus lõhkeainet tehasepakendis
cartridge
Patrone, f
patruuna
патрон, м

pahvumine

lõhkeaine kiire termiline lagunemine detonatsiooni tekketa
deflagration
Abflämmung, f
humahdus
дефлаграция, ж

paiskamine

materjali heitmine (heide) lõhkamise tulemusel
throw (to)
auswerfen
heitto (räjäytyksessä)
разбросать, м

paljandamine

maavaralasuundi katendi eemaldamine
stripping
Abdecken, n
maanpoisto (kallion paljastamiseks)
вскрышные работы, мн

paneel

ristkülikukujuline osa kaeveväljast lavamaardlas

panel
Feldesteil, m
paneeli
панель, м

panustamine; lõhkeaine laadimine

puuraugu täitmine lõhkeainega
charging
Bohrladung, f
panostaminen
зарядка, м

panustusmasin; laengulaadur

seade lõhkeaine laadimiseks puur- ja lõhkeaukudesse, kas padrunitena, puistena või seguna, mille ta ise koostab
charging device
Ladeapparat, m
panustuslaite
зарядная машина, м

passiivne (varu)

piisavalt uuritud, kuid madala kaevandamisväärsusega ja/või kaevandamistundlikus kohas paikneva maavara varu
sub economic mineral resources
unwirtschaftliche Vorkommen, pl
mineraalivaranto
забалансовый запас, м

pauk

üksiku plahvatuse heli
shot
Schuß, m
ampu
выстрел, м

paukželatiin (van)

sültjas nitroglütseriin-lõhkeaine
blasting gelatine

Gelatinesprengstoff, m
räjähdysgelatiini
гемучий желатин, м

peakorrus

sügava kaevanduse ühel, peamisel tasandil paiknevate kae-
veõõnte kogum
main level
Hauptsohle, f
päätaso
главный горизонт, м

peašaht

kaevanduse peamine šaht
main shaft
Hauptschacht, m
pääkuilu
главный ствол, м

peaveokorrus

sügava kaevanduse peamiste veokaeveõõnte tasand (kor-
rus)
main haulage level
Hauptförderhole, f
pääkuljetustaso
главный откаточный горизонт, м

peenendamine

materjali purustamine peenemaks
comminution
Zerkleinerung, f
hienomurskaus
измельчение, с

peenes

kaevise ja puiste kõige peenem osa, terasuurusega alla
10...25 mm
debris

Feingut, n
hienoaines
мелочь, ж

peenestamine

materjali purustamine peeneseks, jahuks (<1 mm), tolmuks (<0,5 mm)
fine crushing
Feinmahlung, f
jauhatus
измельчение, с

peenkruus

kruusast välja sõelutud peenem või peenendatud osa, klass <50 mm
grit
Grus, m
murska
мелкий \ измельченный гравий, м

pellet; pabul

peenest puistest kaubastamiseks või edasiseks töötlemiseks tehtud ümarad osised, >10 mm
pellet
Pellet, n
pelletti
пеллет, м

pelleteerimine; pabuldamine

peenest puistest kaubastamiseks sobiva sõmera materjali (pelletite, pabulate) tegemine
pelletizing
Pelletisierung, f
pelletointi
пеллетизация, с

piilar; sammas

väljamata maavarast (tervik) või tehismaterjalist keha kaeveõõne lae hoidmiseks

pillar

Pfeiler, m

pilari

столбчатый целик, м

piirsisaldus

maavara kaevandamisväärsust määrava komponendi leppeline (kinnitav) sisaldus või kvaliteeditunnus

cut-off-grade

Mindestgehalt, n

rajaritoisuus

предельное содержание (полезного / вредного)

компонента, с; кондиций, мн

pikilõige

püstne tasapind piki kaeveõõne, lasundi või maagikeha suurimat mõõdet

longitudinal section

section in Längsrichtung, n

pitkittäisleikkaus

продольное сечение, с

pikkesi-väljamine; „laava-kaevandamine“ (van)

kaevandamisviis, mille puhul koristusee pikkus on suurem kui kaeveõõne laius ja kõrgus

longwall working

Strebbau, m

pitkän seinän louhinta

выемка длинными забоями, ж

pikkpuurauk-lõhkamine

lõhkamisviis tavalisest pikemate puuraugulaengutega

longhole blasting

Langlochsprengung, f

pitkäreikäammunta

метод взрывания длинными скважинами, м

pimešaht

püstkaeveõõs, mis ei avane maapinnale

winze

Blindschacht, m

umpikuilu

слепой ствол, м

pingus

kivimi või toestikuelemendi pingestatud olek

fixation

Einspannung, f

kireys

натяжение, с

pingutusseadis

konveieri või toestikuelemendi pingutamistarind

tensioner device

Spannvorrichtung, f

kiristyslaite

натяжное устройство, с

pinnas

maa pealmine kiht, materjal

soil

Grund, m

мааперä

поверхностный слой, м

pinnasemehhaanika

maapõue pealiskihi ehitusomadusi käsitlev inseneriharu

soil mechanics

Bodenmechanik, f

мааперән меканиikka

механика почв, ж

plahvatus

lõhkeaine energia kiire vabanemine (mitte surve all oleva seadme, mahuti või toru lõhkemine)

blast

Explosion, f

räjähdyks

взрыв, м

plahvatuskindel

seadme või aine omadus mitte põhjustada keskkonnas esinevate gaaside või tolmu plahvatust

explosion proof

explosionssicher

räjähdyssuojattu

взрывобезопасный, м

plastlõhkeaine

laenguks käsitsi vormitav pehme lõhkeaine

plastic explosive

plastische Sprengstoff, m

muoviräjähde

пластическое ВВ, с

plastne deformatsioon

kaeveõõne või terviku kuju kohene, jääv muutus mäerõhu tõustes

plastic deformation

plastische Deformation, f

plastinen muodonmuutos

пластическая деформация, ж

plastsus

kivimi ja sette omadus mitte puruneda vaid jäävalt deformeeruda mäerõhu tõustes

plasticity

Plastizität, f

plastisuus

пластичность, ж

plokk-varistamine

raimatavateks plokkideks jaotatud maavara kehandi väljamise viis, sundvaristamine

block caving

Blockbruchbau, m

lohkosorroslouhinta

подэтажное обрушение по блокам, с

plokkväljamine varistamisega

plokkideks jaotatud maavara kehandi väljamine varistades kaevist alt tühjendatud ruumi

undercut caving

unterfahrener Ausbruch, m

lohkosorroslouhinta

блоковая выемка самообрушением, ж

pneumokonioos; „kaevuritiisikus“

kutsehaigus, mille põhjustab sisse hingatud tolm

pneumoconiosis, miners lung

Staublunge, f

pölykeuhko

ПНЕВМОКОНИОЗ, м

pneumomootor

suruõhu energiat mehhaaniliseks muundav masin

pneumatic motor

Preßluftmotor, m

ilmamootori

ПНЕВМОДВИГАТЕЛЬ, м

praguline kivim

arvukate pragudega kivim

fractured rock

gespalten Gestein, n

rakoinen kivi

трещиноватая порода, ж

praolisuus

kivimi ja massiivi omadus, mille mõõtarv on nähtavate pragude arv pikkusühikus
frequency of joints
Rißhäufigkeit, f
rakotiheys
частота трещин, ж

primaarlaeng

lõhkeaine laengu plahvatust initsieeriv ja detonatsiooni võimaldav jõulise lõhkeaine annus
primer
Initialzündler, m
räjäytin
первичный заряд, м

pritsbetoon

kaeveõõnte seinte ja lae pinnale pritsitav toestav betoonikiht
shotcrete
Torkretbeton, m
ruiskubetoni
набрызгбетон, м

prognoosvaru

maavara usaldusväärse kateegooria – ebapiisavalt uuritud maarde umbkaudne kogus maapõues
probable mineral resources
wahrscheinlich Vorrat, m
todennäköiset mineraalivarannot
прогнозные запасы, мн

proovikäik

maavara tehniliseks proovimiseks rajatav allmaa-kaeveõõs
exploration heading
Versuchsstrecke, f
kooperä
опытной штрек, м

proovipuurimine

geoloogiline töö – maavara või kivimi proovi hankimine puurimise abil

drill-off test

Abbohr-Versuch, m

коероравс

выбуривание пробы, с

pruunsüsi; ligniit

maavara, kaustobioliit

brown coal; lignite

Braunkohle, f

ruskahiili

бурый уголь, м

puhur; koht-tuular

töökoha õhuvahetust tagav ventilaator

blower

Gebläse, n

puhallin

вентилятор местного проветривания, м

puistang; vaal

raimatud kivimi puiste, vall, hunnik, kuhil

rock pile

Steinspeicher, m

kivikasa

отвал, м

puistetihedus

raimatud või kobestatud materjali massi ja (näiva) mahu suhe

bulk density

Schüttdichte, f

irtotiheys

насыпня плотность, ж

puistelõhkeaine

granuleeritud või pulbriline padrundamata lõhkeaine
bulk explosive
Pulversprengstoff, m
jauhomainen räjähdysaine
россыпное ВВ, с

puitsalv (van)

puitriit kaeveõõne toestamiseks, ka kividega täidetud
square-set
Rahmenzimmerung, f
hirsiarkku
рубчатая крепь, ж

puittoestik

prussidest raamid kaeveõõne toestamiseks
timber set
Schachtgeviert, n
pukki
костер, ж

puittugi

props (10...20 cm läbimõõduga kuni 3 m pikkune ümarpuit)
lae toestamiseks, hoidmiseks
timber prop
Stempel, m
tukitolppa
деревянная стойка, ж

punker

kaeveõõs või mahuti kaevisevoo ühtlustamiseks
bunker
Bunker, n
siilo
бункер, м

purask; peitelpuur; puurmeisel

lapiku otsaga raske terassilinder löökpuurimiseks

chisel bit

Bohrmeisel, m

talttaterä

долот буровой, м

purgimiskolu

kaadatava materjali vastuvõtuava

discharge hopper

Schüttrichter, m

purkaussuppilo

яма сброски, ж

purgimisrenn

kaadatava materjali vastuvõturrenn

discharge chute

Abwurftrutche, f

purkausränni

желоб сброса, м

purusti

kaevist peenendav seade

crusher

Brecher, m

murskain

дробилка, ж

purustusosakond

kaevise esmatööluseks seadmestatud ja mehitatud tootmisüksus

crushing plant

Brechwerk, n

murskaamo

дробильная, ж

puur(kroon)i läbimõõt

augu läbimõõdule vastav puuri töödiameeter

bit diameter

Schnittweite, f

teräläpimitta

диаметр коронки / скважины, м

puurauk

kivimisse puuritud pikk (sügav) silindriline ava

drill hole

Bohrloch, n

poranreikä

буровая скважина, ж

puurhiib

kivimi märgpuurimisel tekkiv muda

drilling sludge

Bohrschlamm, m

porausliete

буровой шлам, м

puurhälve

puuraugu hälbimine etteantud suunast

hole deviation

Bohrlochabweitung, f

porausvirhe

отклонение скважины / шпура, с

puuri edenemine; puuri ettenihke kiirus

puurimise tootlikkuse näitarv, augu pikkuse juurdekasvu ja

aja ühikute suhe

drilling rate

Bohrfortschritt, m

poran tunkeutuminen

скорость смещения бура, ж

puurihoidel

vahend puuri töö-, remondi- või hooldusasendis hoidmiseks
drill holder
Bohrerhalter, m
porapidin
держатель бура, м

puurija

puurtöö tegija, puurmasina operaator
borer, driller
Bohrarbeiter, m
poraaja
бурильщик, м

puurikomplekt

puurimiseks vajalik vahendite kogum, nagu puurpea, -var-
ras, puuri hoidel jt
drill set
Bohrersatz, m
porasarja
набор буров, м

puurikäi

puuri teritamiseks ette nähtud käi
bit-grinding machine
Bohrerschleifmaschine, f
poraterän hiomakone
буроточильный станок, м

puurimine

ümmarguse ristlõikega augu või käigu (tunneli) tekitamine
üumber pikitelge pöörleva seadme, masina või agregaadiga
(kauritsaga)
boring, drilling
Bohrung, f
poraus
бурение, с

puurimisalus

platvorm või lavats puurimiseks
drilling stand
Bohrgerüst, n
porauspukki
основание бура, с

puurimiskiirus

puurimise tehniline parameeter, pööret ajaühikus
drilling speed
Bohrgeschwindigkeit, f
porausnopeus
скорость бурения, ж

puurimisplatvorm

suurem platvorm või lavats puurimiseks
drilling rig
Bohrbühne, f
porauslava
буровая платформа, ж

puurimiskeem

puuraukude asendit, suunda ja sügavust kirjeldav dokument,
puurtöö projekti graafiline osa
drilling pattern
Bohrschema, n
porauskaavio
схема бурения, ж

puurimissügavus

puuraugu või aukude suurim ulatus ette või sügavuti; ei tarvitse võrduda puuraugu sügavusega
drilling depth
Bohrtiefe, f
porausyvyuus
глубина бурения, ж

puuriotsak

eenduv teravik puurorgani (-pea, -krooni) teljel

drill bit

Bohrspitze, f

kairanterä

буровой резец, м

puuritavus

kivimi vastupanu puurimisele

drillability

Bohrbarkeit, f

porattavuus

буримость, ж

puuriteras

puuri materjal

drill steel

Bohrstahl, m

porateräs

буровая сталь, ж

puuritud algmurre

ette puuritud, lõhkeaukudest oluliselt jämedam tühi auk, mis hõlbustab lõhkeraimamist

large hole cut

Großbohrlocheinbruch, m

suurreikäkiila

врубовая скважина, ж

puurivesi

puuri jahutav ja puurhiiba välja toov vesi

drilling water

Spülwasser, n

porausvesi

вода для бурения, ж

puurmasin

lõhke- ja/või ankruaukude puurimise seade, tavaliselt iseliikuv

drilling jumbo

Großbohrwagen, m

porakone

буровая машина, ж

puurmed; puurpuru

puurimisel tekkiv peenes

bohrings

Bohrklein, n

porajauhe

буровая мелочь, м

puurmeeskond

suurema augu puurimisel töötav meeskond, näiteks õli ja gaasi puurimisel

drilling team

Bohrmannschaft, f

porausmiehistö

бурильный состав, м

puurmeetrid

puurimise mahu mõõtarv

drilling metrage

Bohrmeterleistung, f

porausmetrit

бурометры, мн

puurmeister

puurmeeskonna vastutav juht

borer

Bohrer, m

kairaaja

буровой мастер, м

puursüdamik, kärn (argoo)

proovi puurimisel saadav silindriline kiviminäidis

core

Bohrkern, m

kairasydän

кeрн, м

puurtolm

kuivpuurimisel tekkiv kivimitolm

drill dust

Bohrstaub, m

porapöly

буровая пыль, ж

puurtoru

torujas puurlatt, ka puuraugu toestamiseks kasutatav toru

boring tube

Erdbohrer, m

kairausputki

буровая труба, ж

puurimisvahetus

suurema augu puurimisel ühes vahetuses töötav meeskond

drilling shift

Bohrdrittel, n

porausvuoro

смена бурения, ж

puurvarras

ühest või paljudest jätkatavatest osast koosnev metallkang

või -toru

drill rod

Bohrstange, f

poratanko

буровая штанга, ж

puurvarustus

puurpead (-kroonid), latid, torud, voolikud jmt puurimisel vajalik varustus

drilling equipment

Bohranlage, f

porauskalusto

буровое оборудование, с

puurvasar

löökpuur käsitsi või manipulaatoriga puurimiseks

percussive rock drill

Bohrhammer, m

vasaraporakone

бурильный молоток, м

põhi; lamam (geol)

lasundi all olevad kivimid

foot side

Liegendes, n

lieve (malmin)

подошва, ж

põhjaastang

kõige alumisem astang

bottom (underhand) bench

Unterbank, f

pohjapenger

донный забой, м

põhjakerge

kaeveõõne põhja kerkimine mäerõhu või survele vee toimel

creep

Aufquellen, n

hiipuma

выпучивание, с

põhjatasand

kaeveõõne ka karjääri põhja tasand

bottom level

Grundsohle, f

pohjataso

донный горизонт, м

põhjaveetaseme alandus

mäetöö põhjaveekihti kuivendava mõju mõõtarv

ground water lowering

Grundwasserabsenkung, f

pohjavedenpinnan alentaminen

снижение уровня подземной воды, с

põhjavesi

maapõuevesi, vesi kivimites, peamiselt lõhededes ja poorides

groundwater

Grundwasser, n

pohjavesi

подземная вода, ж

põikkäik; kveerslaag

käike omavahel ja neid kaevandushoovi ja/või veokäikudega

ühendav rõhtne käik

crosscut

Querschlag, m

poikkiperä

поперечный, м

põiklõige

kaeveõõne teljega ristuv tasand

cross section

Kreuzriß, m

poikkileikkaus

поперечное сечение, с

põlemisgaas

allmaapõlengul tekkiv gaaside segu

flue gas

Verbrennungsgas, n

savukaasu

газы горения, мн

põlevkivi

kivim, mille õli saagis orgaanilisest ainest on >20%

oil shale

Brennschiefer, m

öljyluske

горючий сланец, м

põrand 1

kaeveõõne põhja pind

floor

Sohle, f

pohja (perän)

пол, м

põrand 2; põhi

kaeveõõne põhja tasand

bottom

Boden, n

peränpohja

почва, ж

püdelik

suure veesisaldusega peen voolav materjal nagu hiib, muda,

lobri

slurry

dichte Schlamm, m

slurri

пульпа, ж

püramiidalgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad püramiidja kujundi
pyramid cut
Pyramideneinbruch, m
kartiokiila
пирамидный вруб, м

püsitoestik

kaeveõõne pikaealine toestik
permanent support
endgültiger Ausbau, m
pysyvä lujitus
постоянная крепь, ж

püsivus

kaeveõõne lae, seinte, külgede ja põranda omadus mitte va-
riseda
stability
Stabilität, f
pysyvyys
стабильность, ж

püstlehvikalgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad vertikaaltasapinnas
lehviku
vertical fan cut
vertikaler Fächereinbruch, m
pystysuora viuhkakiila
вертикальный веерный вруб, м

püstpuurimine

allmaa-kaeveõõnest alt üles puurimine
vertical drilling
senkrechtes Bohren, n
pystyporaus
бурение снизу верх, с

raam

toestikuelement, mis koosneb vähemalt kahest toest (prop-
sist) ja neile toetuvast talast

frame

Gerüst, n

kehikko

рама, ж

raamtoestik

raamidest koostatud toestik

frame support

Schrothzimmerung, f

kehikkotuki

венцовая крепь, ж

rabe kivim

nõrgenenud või kobestunud kivim

brittle rock

brüchtige, gelöstes Gestein, n

komuinen kallio

расчлененная порода, ж

rahn

ebasoovitavalt suur kaevisse tükk, >400...>700 mm

boulder, chunk (USA)

Brocken, m

lohkare

негабарит, м

raimamine

kivimi irrutamine massiivist

breaking

Aufbrechung, f

irrottaminen (malmin)

отбойка, ж

raimatud kivim

lahti murtud, lõhatud või lõigatud kivim

loosened rock

loses Gebirge, n

louhittu kivi

отбитая порода, ж

ramp; kaldtee

kaldtee või käik veokitele

ramp

Rampe, f

vinoajotie

спиральный съезд, м

raskevedelik-rikastamine

rikastusviis, mis põhineb kaevisel osakeste tiheduse erinevusel

heavy-media separation, sink-and-float

Schwertrübeverfahren, n, Schwimm-Sink-Scheidung, f

raskasväliaine-erotus

обогащение в тяжелой среде, с

rataslaadur

laadur rataskulguril

wheel loader

Radlader, m

pyöräkuormaaja

колесный погрузчик, м

reagent (rikast)

vahtrikastusel kasutatav keemiline ühend

reagent

Agens, n

reagenssi

реагент, м

rekultiveerimine

rikutud maa taastamine viljelusmaaks

recultivation

Rekultivierung, f

maisemointi

рекультивация, ж

renn

kaevise libisemist soodustav ja suunav transpordivahend

chute

Rutsche, f

ränni

желоб, м

reservvaru

maavara usaldusväärseuse kategooria – mõõdukalt uuritud

maarde oletatav kogus maapõues

indicated reserve

angedeutete Reserve, pl

mahdollinen malmivaranto

запасы категорий С1 и С2, мн

respiraator

mürgiste gaaside ja tolmu eest kaitsev filtreeriv või õhku an-

dev mask

respirator

Atemschutzmaske, f

hengityssuojain

респиратор, м

ribakaevandamine; vaalkaevandamine

avakaevandamisviis katendi riba haaval tõstmisega kaevan-

datud alale, pikkadesse vaalutaolitesse puistangutesse

strip mining

Tagebautechnologie, f

vetokauhakaivukonelouhinta

бестранспортная система разработки

riittoestik

puitriitadest laotud toestik

crib

Grubenholzausbau, m

pukitus

костерная крепь, ж

rikas maak

kõrge kaevandamisväärsusega maak, maavara

high-grade ore

Reicherz, n

rikas malmi

богатая руда, ж

rikastamine

kaevise väärtust tõstev ja/või edasist töödeldavust parandav tehnoloogia

mineral dressing, treatment

Aufbereitung, f

rikastus

обогащение, с

rikastushiib

märgrikastusel tekkiv peen jääk, pesemismuda

tailings

Waschberge, pl

rikastushiekka

шламы обогащения, мн

rikastusskeem

rikastamise seadmete ja protsesside lihtsustatud kujutis
flow sheet

Apparatestammbaum, m

rikastuskaavio

схема обогащения, ж

rikastusvabrik

kaevise väärtust tõstev või edasist töödeldavust parandav
käitis või tootmisüksus
dressing plant
Aufbereitungsanlage, f
rikastamo
обогащительная фабрика, ж

ristpeapuur

ristuvate lõiketeradega puuripea
cross bit drill
Kreuzbohrer, m
ristipääpora
крестовидная (бурильная) головка, ж

rookimine

kaeveõõne lae ja seinte puhastamine poollahtistest kivimi-
pangastest
scaling
Abblättern, n
rusnaus
уборка кровли / груди забоя, ж

roomamine

kivimite ja setete plastne deformeerumine aja jooksul
creeping
Kriechen, n
hiipuma
ползучесть, м

roomekiirus

kivimite ja setete roomamise mõõtühik
creep rate
Kriechgeschwindigkeit, f
ryömimisnopeus
скорость ползучести, ж

roomikekskavaator

roomikkulguriga kaurits
crawler excavator
Raupenbandbagger, m
telaketjukaivuri
гусеничный экскаватор, м

roomikkulgmik

roomikutel kulgevate masinate käiguosa
crawler base
Raupenfahrrwerk, n
tela-alusta
гусеничный транспортер, м

RQD-arv

kivimimassiivi tugevuse hinne RQD meetodi ja skaala alusel
RQD (rock quality designation)
RQD-Zahl, f
RQD-luku
показатель RQD, м

rõhtsiht

kaldkihi ja rõhttasandi lõikejoone suund
strike
Streichen, n
kulku
направление простирания, с

rõivistu

töö- ja tavarõivaste vahetamise, hoidmise ning puhastamise
ruumistu
change house
Mannschaftskaue, f
rikuhuone
раздевальня, ж

rööplõhkeauk-almurre

ette suunatud paralleelsetest lõhkeaukudest moodustatud
almurre

parallel hole cut

Parallelbohrlocheinbruch, m

yhdensuuntaisreikäavaus

вруб параллельными шпурами, м

röövkaevandamine

loata ja/või ülemäärane kaevandamine

coyoting

Raubbau, m

ryöstökaivuu

хищническая добыча, ж

saagis

kaevise töötlemise produkti ja lähtematerjali massi suhe

recovery,

yield

Ausbeute, f

saanti

ВЫХОД, м

saak (rikast)

rikastusprodukti ja lähtematerjali (sisendi) masside (voo-
gude) suhtarv

outlet

Auslaß, m

ulosotto

ИСХОД, м

salv

kaeveõõs, nišš kaevise ajutiseks mahutamiseks

pocket

Tasche, f

siilo

закром, м

sammastervikutega kamberkaevandamine

kaevandamisviis, mille puhul põhilage jäetakse hoidma väljamata maavarast ruudu- või ringikujulise põiklõikega tervikud (sambad, piilarid)

room and pillar mining

Kammerpfeilerbau, m

pilarilouhinta

камерная система разработки со столбчатыми целиками, ж

sari, rest

hõre sõel

grizzly

Rost, m

välppä

решето, с

sein

kaeveõõne või kaeviku külg, väljamata kivimi pool

wall

Wand, f

seinä

стена, ж

selektiivfloteerimine

vahtrikastuse erinevate produktide ja protsesside kombineeritud tehnoloogia

selective flotation

selektive Flotation, f

jakovaahdotus

селективная флотация, ж

selitamine

vee käitlemine hiiva setitamiseks

sedimentation

Ablagerung, f

selkeytys

ОТСТАИВАНИЕ, С

seliti

jäätvee käitlemise seade või rajatis (tiik, bassein)

clarifier

Klarer, m

selkeytin

осветлитель, ж

separeerimine

rikastusmenetlus, millega kaevis lahutatakse kasulikuks ja kasutuks produktiks

separation

Abscheidung, f

erotus

сепарация, ж

separeerimisjaoskond

rikastusvabriku separaatorite jaoskond

separation plant

Sichteranlage, f

erottelulaitos

сепарационная фабрика, ж

sete 1

settinud peen materjal

sediment

Ablagerung, f

sedimentti

осадок, м

sete 2; setend (geol)

vee või õhu siirdud ja setitatud, mõneti kivinenud mineraalne peenes

sedimentary rock

Sediment, n

sedimentti

отложения, мн

setitamine

rikastusmoodus kaevist vee või õhuga loksutades

jigging

Setzarbeit, n

hytkytysrikastus

отсадка, ж

setiti

rikastusseade kivimi kergemate ja raskemate tükide lahutamiseks veega loksutades

jig

Setzmaschine, f

hytkytin

отсадочная машина, ж

silikoos

ränitolmu sisse hingamisest tekkiv kopsuhaigus, pneumokonioosi ohtlik alaliik

silicosis, miner's phthisis

Silikose, f

kivipölykeuhko

СИЛИКОЗ, м

silinderalgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad ette suunatud silindri

cylinder cut

Zylindereinbruch, m

synterikiila

цилиндрический вруб, м

sisaldus

komponendi sisaldus proovimisel või teimimisel

assay

Gehalt, m

pitoisuus

содержание, с

sisend

rikastamisele suunatav kaevise või selle osa voog

feed

Aufgabe, f

syöte

исходная масса, ж

sisselõige

uue lõikejärgu alustamine mehhanilisel raimamisel

cutting

Einschnitt, m

leikkaus

врезка, ж

sitkus

pehme kivimi vastupanu purunemisele, hapruse antonüüm

toughness

Zähigkeit, f

sitkeys

вязкость, ж

skipp

kaadavatav tõsteseade püst- või kaldšahtis

skip

Skip, m

каппа

скип, м

skipptõste

kaevise tõstmise skipiga

skip hoisting

Skipförderug, f

kappanosto

скиповой подъем, м

soon

kivimisse lõigatud pilu

cut
Schramm, m
kallioleikkaus
вруб, м

soonimine

kivimisse pilu lõikamine
cutting
schrämen
kallioleikkaus
подрубка, ж

sortimisjaoskond

rikastusvabriku osa või iseseisev käitis, kus kaevis jaotatakse klassideks või fraktsioonideks
sorting plant
Sortieranlage, f
lajittelulaitos
сортировка, ж

sortimislint

liikuv lint, millel kaevisest eraldatakse kasulikud, kasutud või kahjulikud erimid
picking belt
Leseband, n
poimintahihna
сортировочная лента, ж

sortimine

materjali jaotamine klassidesse tera- või tükisuuruse alusel
sorting
Sortierung, f
erottelu
сортировка, ж

steiger

mäeinseneri esimene tase, mäetöö vahetu juht ja järelvaataja

underground foreman

Steiger, m

kaivosesimies

штейгер, м

stoll

allmaakaeveõõs, maapinnale või kaevikusse avanev rõht-
käik

adit

Stollen, m

авоерä

штольня, ж

streck; käik

pikem rõhtne kaeveõõs maavaralalasundi sees

heading

Strecke, f

ваакаперä

штрек, м

sukelpuur

puuraugu põhjas töötav autonoomne puurseade

down-the-hole drill

Senkrumpe, f

урроораконе

глубинный бур, м

suletis

kivimi erim põhikivimis, näitekslubjakivi suletis põlevkivis

concretion

Erzbutzen, m

malmilinski (pieni)

включение, с

sulgemisprojekt

kaevanduse sulgemise jooniste, seletuskirjade, keskkonna-
mõju hindamise ja kulude kalkulatsiooni kogum

closure plan

Schließungsplan, f
sulkemissuunnitelma
проект закрытия, м

suruõhk

energiakandur, eelkõige gaasiplahvatusohtlikus kaevanduses

compressed air

Druckluft, f

раинеилма

сжатый воздух, м

survelaine

heli kiirusel keskkonnas kulgev plahvatustekkeline, deformatsioone esile kutsuv laine

pressure wave

Longitudinalwelle, f

раинеaalto

волна сжатия, ж

suspensioon

rikastatavat kaevist separeeriv vee ja suure tihedusega pulbri, näiteks magnetiidi pulp

suspension

Suspension, f

ripustus

суспензия, ж

suunakäik

kivimite läbimise või mäetöö suunas ette rajatud kaeveõõs

pilot heading

Führungstollen, m

suuntaperä

опережающий забой, м

suurauklõhkamine

suure diameetriga (>200 mm) puuraukude kasutamine lõhkamisel

large hole blasting
Großbohrlochsprengverfahren, n
suurreikäammunta
взрывание крупными зарядами, с

sõel

sortimis- ja rikastusseadme osa
screen
Gitter, n
seula
СИТО, с

sõela ava

sõela mõõtariiv, tunnusarv
screen mesh
Quadratmaschengewege, n
seulakudos
отверстие сита, с

sõelanalüüs

kaevise ning puistematerjali tüki- ja terasuuruse jaotuse
mõõtmine
screen analysis
Korngrößenanalyse, f
seula-analyysi
ситовой анализ, м

sõelaskaala

võrksõelte mõõtühik, avade arv ühe tolli pikkusel lõigul
mesh
Lochweite, f
mesh-arvo
МЕШ, м

sõelumisjaoskond

rikastusvabriku või kaevanduse vastav tsehh
screening plant
Sieberei, f

seulomo

участок классификации, м

sõelur

sõelumisseade

classifier

Klassierer, m

luokitin

классификатор, м

sõre; ühtlane

ühesuguse suurusega tükkidest või teradest koosnev kaevis
või puiste

equigranular

grießig

tasarakeinen

равномерное распределение (зерен), с

sõehöövel

seade kivisõe raimamiseks pikas ees

plough (UK), plow (USA)

Höbel, m

hiiliaura

струг, м

söetolmu plahvatus

raimamisel või muul moel õhku paiskunud söetolmu sütti-
mine ja sellele järgnev kaeveõõntes leviv plahvatus

coal dust explosion

Kohlenstaubexplosion, f

hiilipölyräjähdys

взрыв угольной пыли, м

südamikpuurimine

kivimist silindrilise proovi välja puurimine

core drilling

Kernbohrung, f

kallionäyttekairaus

керновое бурение, с

süstiauk

puurauk tugevdava vedeliku või pulbi kivimisse surumiseks
grout hole

Einpreßloch, n

injektointiporanreikä

инъекционная скважина, ж

süstikvagun

iseliikuv, tavaliselt rataskulgmikuga ja põhjakonveieriga va-
gun kaevise tarimiseks

shuttle car

Schüttelwagen, m

siirtovaunu

челноковый вагон, м

süstimine; injekteerimine (argoo)

tugevdava vedeliku või pulbi surumine kivimisse
grouting

Injektion, f

injektointi

инъекция, ж

süstipump

seade tugevdava vedeliku või pulbi kivimisse surumiseks
grouting pump

Verpressumpfenaggregat, n

injektiorumppu

инъекционный насос, м

süvendamine

kaeveõõne allapoole viimine
recess

Absackung, f

syventäminen

углубление, с

süütel

süütenööride läitmisvahend
fuse igniter
Zündladung, f
sytytyslanka
затравка, ж

süütenöör

põleva südamikuga nöör (toru) initsieeriva tule siiramiseks
kapseldetonaatorini
safety fuse
Zündschnur, f
aikatulilanka
огнепроводный шнур, м

süütepadrun

süütenööride kimbu süütamise vahend
primer cartridge
Zündpatrone, f
sytytyspatruuna
воспламенительный патрон, м

süüteseade

elektridetonaatorite initsieerimise seade
ignition device
Zündapparat, m
sytytyslaite
взрывное устройство, с

süüteskeem

süütenööride järjestikuse läitmise juhis
ignition pattern
Zündschema, n
sytytyskaavio
схема зажигания, ж

šaht 1

allmaakaevandust maapinnaga ühendav kaeveõõs

shaft

Schacht, m

kaivoskuilu

СТВОЛ ШАХТЫ, М

šaht 2

pikk püstõõs mingis tarindis või ehitises

shaft

Schacht, m

kuilu

ШАХТА, Ж

šahti hoidetervik

šahti hoidmiseks väljamata jääv maavara

shaft pillar

Schachtpfeiler, m

kuilupilari

ОКОЛОСТВОЛЬНЫЙ ЦЕЛИК, М

šahti kergitamine

šahti läbimine alt üles

shaft raising

Schachtförderung, f

kuilunajo ylõspäin

восходящая проходка ствола шахты, Ж

šahti krae

kaevandusšahti suuet ümbritsev ja toestav tarind, rangis

shaft collar

Schachtöffnung, f

kuilun kaulus

ВОРОТНИК ШАХТНОГО СТВОЛА, М

šahti suue

šahti väljumiskoht maapinnal, allmaakaevanduse sümboolne geograafiline koht

shaft mouth

Aufschlagspunkt (Schacht), m

kuiluaukko

устье шахты, с

šahti toestik

šahti püsivust tagav toestik

shaft set

Schachtkranz, m

kuilun kehikko

крепь шахтного ствола, ж

šurf; kaevus

allmaakaevandust maapinnaga ühendav kaeveõõs

hole

Bewetterungsborloch, f

luola

шурф, м

taluvus

tarindi või materjali (piilari, lae, tõkke, kivimi jt) võime koor-
must kanda või vastu võtta, näiteks survetaluvus, löögitalu-
vus, hetktaluvus jt

resistance

Festigkeit, f

vastus

сопротивление, с

tamm

pikem looduslikust mineraalsest materjalist rajatis, nagu tee-
tamm, paisutamm jmt

dam

Damm, m

pato

дамба, ж

tarbevaru

maavara usaldusväärse kategooria – piisavalt uuritud, tõestatud kogusega ja talutava keskkonnamõjuga kaevandatav maavara varu

proved mineral resources

sicher Vorrat, m

todetut mineraalivarannot

запасы категорий А+В, мн

tarimine; lähivedu

raimatud kivimi toimetamine lasust veovahendisse haulage

Strebförderung, f

lastaus

доставка, ж

tasandamine

kaevandamisega rikitud maa korrastamise töö

grading

Planierung, f

vaakitseminen

выравнивание, с

tava-almurre

mingites mäendusoludes üldlevinud almurre; näiteks põlevkivikaevandustes telgsümmeetriline lehvikalmurre C-kihis ordinary cut

Einfacheinbruch, m

tavallinen kiila

простой вруб, м

tee

veoks kasutatava kaeveõõne või kaeviku nimetus, näiteks ümbersõidutee

track

Bahn, f

rata

дорога, ж

teemantpuur

teemantidega armeeritud puuripea kõvade kivimite puurimiseks

diamond drill

Diamantbohr(maschine), f

timanttipora

алмазный бур, м

teemantpuurimine

kõvade kivimite puurimine teemantpuuriga

diamond drilling

Diamantbohrung, f

timanttikairaus

алмазное бурение, с

teleskooptoitur

sujuvalt pikendatav lüli puistematerjali siirmisel (tarimisel) ja laadimisel

telescopic feeder

Teleskopvorschub, m

teleskooppisyöttölaite

телескопический питатель, м

tera 1

puurkrooni ja tööriista lõikav osa

blade

Blatt, n

poranterä

пластинка, ж

tera 2

puistematerjali osis, 1...10 mm

grain

Korn, n

rae

частица, ж

terakuju

kivimi või mineraali osakese kuju

particle shape

Kornform, f

raemuoto

форма частичны, ж

terastoestik

terastarindeist, nagu toed, talad, tungraudad jmt koosnev kae-
vandustoestik

steel support

Stahlausbau, m

terästukirakenteinen vahvistus

стальная крепь, м

terasuurus

peene puistematerjali mõõtarv

grain size

Korngröße, f

raekoko

размер зерна, м

terisus; lõimis; granulomeetriline koostis (van)

puiste eri suurusega osakeste jaotumine massi alusel, meh-
haaniline koostis

granularity

Körnung, f

rakeisuus

гранулометрический состав, м

tervik

ehitiste ja kaeveõõnte hoidmiseks kaevandamisalal välja-
mata jäetud maavara

intact ore

Feste, f

malmipilari

ЦЕЛИК, М

terviku väljamine

varem tervikuteks jäetud maavara väljamine

extracting a pillar

abpfeilern

pilarinlouhinta

погашение целика, с

tiguklassifikaator

spiraalse tööorganiga kaevist sortiv rikastusseade

screw classifier

Schneckenklassieren, m

ruuviluokitin

шнековый классификатор, м

tihedus

materjali massi ja tiheda (pooride ning tühemiketa) mahu suhe

density

Dichtigkeit, f

tiheys

плотность, ж

tihke kivim

pehme, konsistentne, monoliitne kivim, eriti niiskena, näiteks

kambriumi sinisavi

dense rock

dichtes Gestein, n

tiukka kivilaji

вязкая порода, ж

tihkesti (rikast)

seade või reagent hiiva kontsetreerimiseks pulbis

thickener

Eindicker, m

sakeutin

сгуститель, м

tiivisgaas

kivimis sisalduv gaas, näiteks kildagaas kildas, radoon fosfo-
riidis ja graptoliitargilliidis

tight gas

Unkonventionelles Erdgas, Tight Gas, n

tiheä gaasu

замкнутый, породный газ, м

tiivisõli

kivimite ja setetega tihedalt seotud õli, näiteks õliliivas

tight oil

Gesteinöl, n

tiheä õlju

густая нефть, ж

toestaja

toestikku paigaldav mäetööline

timberman

Zimmerhauer, m

kaivosrakennusmies

крепильщик, м

toestamine

mäerõhu ohjamine ja külgekivimite käitlemine allmaakaevan-
damisel

supporting

Abstützung, f

tuenta

крепление, с

toestik

mäerõhku ohjav ja vahetuid külgekivimeid hoidev kaevandus-
tarind

abutment

Ausbau, m

tuki

крепь, ж

toestuspost; tugipost

kaeveõõne vahetut lage hoidev props
mine timber
Grubenstempel, m
kaivospuu
стойка, ж

toestuspuit

kaeveõõnte toestamiseks kasutatav puitmaterjal
mining wood
Grubenholz, n
kaivospuutavara
крепёжный лес, м

toitur; söötur

kaevist või puistet veovahendisse vahendav (siirav) seade
feeder
Füllvorrichtung, f
syötin
питатель, м

tolm

kaevise ja sette kuivad osised <1mm
dust
Staub, m
pöly
пыль, ж

tolmutustaja

seade ülipeene materjali (tolmu) eemaldamiseks kaemisest
või rikastusproduktist
dust separator
Entstauber, m
pölynpoistolaite
сепаратор пыли, м

tootlus; saagis

kasuliku aine või produkti kogus lähtemassist või pindalalt

output

Gewinn, m

saanti

производительность, ж

tootus (kihind)

maavaralasuami kaevandamisväärne osa

productive (deposit, bed)

produktiv (Flöz, Lager)

tuotanto-(kerrostuma)

производительный (пласт), м

trapp

kaldtee või -redel

step

Treppe, f

askelma

трап, м

trossankur

puurauku kinnitatud tross külgkivimite hoidmiseks

cable anchor

Seilverankerung, f

vaijeripultti

канатный анкер, м

trotüül; TNT; TOL (van)

lõhkeaine, trinitrotolueen

trinitrotoluene

Trinitrotoluol, m

trotyyli

тротил ;TOL, м

trummelfilter

seade pulbi veetustamiseks

drum filter

Trommelfilter, m

rumpusuodatin

барабанный фильтр, м

trummelpurusti

kaevise või rikastuprodukti peenendamise seade

tube mill

Rohrmühle, f

putkimylly

трубчатая мельница, м

trummelseparaator

rikastusseade

drum separator

Trommelseparator, m

rumpuerotin

барабанный сепаратор, м

trummelsõelur

kaevise või rikastusprodukti sortimise seade

screening drum

Siebtrommel, f

rumpuseula

барабанное сито, м

trummeltoitur

kaevist või puistet edastav seade

drum feeder

Aufgabetrommel, f

rumpusyötin

барабанный питатель, м

tsentrifuugimine

rikastusprodukti veetustamine tsentrifuugimisega

centrifugation

Schleudern, n

linkoaminen

центрифугирование, с

tsüklon

mitmeti kasutatav rikastusseade, nii kuiv- kui märgrikastamisel

cyclone

Zyklon, m

sykloni

ЦИКЛОН, м

tugevus

materjali vastupanuvõime purunemisele

strength

Festigkeit, f

lujuus

прочность, м

tulega lõhkamine

lõhketöö süütenööri ja kapseldetonaatoritega

shot firing

Schießarbeit, f

räjättyminen

огневое взрывание, с

tulega süütamine

lõhkelaengute initsieerimine süütenööri ja kapsel-detonaatoritega

fuse initiation

Zündschnurzündung, f

tulilankasytytys

зажигание, с

tunnel

allmaakaeveõõs või kaetud kaevand, mille mõlemad otsad avanevad maapinnale

tunnel

Tunnel, m

tunneli

ТОННЕЛЬ, м

tunneli rajamine

allmaamäetöö hulka kuuluv ehitustöö

tunnelling

Tunnelbau, m

tunnelinajo

сооружение тоннели, с

tunnelikaurits; tunnelikombain

tunneleid rajav, kivimeid läbiv masin

tunnel boring machine

Tunnelbohrwagen, m

tunnelijyrsin

тоннелепроходческий комбайн, м

tuular; ventilaator

kaevanduse või selle osa õhuvahetust tagav seade

fan

Lüfter, m

tuuletin

вентилятор, м

tuulutamine

kaeveõõnte õhutamine

blowing

Abblasen, n

puhallus

проветривание, с

tuulutus; ventilatsioon

kaevanduse õhuvahetuse korraldus

ventilation

Bewetterung, f

tuuletus

вентиляция, ж

tõmbelaine

keskkonna erimite (massiivi, vee, õhu) kontaktpinnalt tagasi peegeldunud plahvatustekkeline, purustav ja deformeeriv laine

tensile wave

Zugwelle, f

vetoaalto

волна растяжения, ж

tõrkelaeng

plahvatamata jäänud laeng

misfire

Versager, m

räjätämätön panos

отказ, м

tõste

rajatised ja seadmed kaevise, inimeste ning seadmete kae- vandusest välja tõstmiseks ja alla laskmiseks

hoist

Aufzug, m

nostinlaite

главный подъем, м

tõstealus

mööda kaldteed rööbastel liigutatav liikuv alus

raise climber

fahrbare Aufbruchbühne, f

nousunajohissi

тележка наклонного подъема, м

tõsteauk; tõstekaevus

suure diameetriga puurauk abi- või hädatõsteks

lift hole

Hebungsbohrloch, n

nostoreikä

подъемная скважина, ж

tõstehoone

šahtipealne hoone, kus asuvad tõste maapealsed seadmed
pithead building
Huthaus, n
nostotorni
здание подъема, с

tõstejaoskond

tõstet käitav mehitatud seadmestik
hoist station
Schachtförderanlage, f
nostolaitos
подъемная, ж

tõstekallak

kaldkaeveõõs vagonettide ja tõstealuste üles tõmbamiseks
incline skip track
Schrägaufzug, m
koirarata
уклон, м

tõstemasin

tõste peamasin, vints
hoisting machine
Fördermaschine, f
nostokone
подъемная машина, ж

tõsteseadmestik

seadmete kogum: tõstemasin, -torn, -apratuur jmt
hoisting installation
Hebegerät, n
nostolaite
подъемная установка, ж

tõstešaht

püst- või kaldkaeveõõs kaevise ja inimeste tõstmiseks

hoist shaft

Förderschacht, m

hissikuilu

ствол подъема, м

tõstetoober

trossi otsas ripuv anum kaevise tõstmiseks šahti läbimisel

kibble

Förderkübel, m

kipro

бадья, ж

tõstetorn

tarind šahti kohal materjalide, seadmete ja inimeste vajalike kõrgusele siiramiseks

headframe

Förderturm, m

nostotorni

шахтный копер, м

tõstetross

tõste peamine ülekandevahend

hoist rope

Aufzugseil, n

nostoköysi

подъемный канат, м

tõstetrummel

trummel, millele tõstemasin kerib tõsteköie

hoist drum

Fördertrommel, f

hissirumpu

подъемный барабан, м

tõstevõime

kaevandustõste tootlikkuse tunnusarv

hoisting capacity

Förderleistung, f

nostoteho

МОЩНОСТЬ ПОДЪЕМА, Ж

tõstmine

maa alt välja toimetamine

hoisting

Aufwinden, n

nosto (kiven / malmin)

ПОДЪЕМ, М

tõus (argoo)

tõusev käik

raise

Ausfahrt, f

nousu

ПОДЪЕМ, М

täidis

materjal ammendatud kaeveõõnte täitmiseks

filling

Versatz, m

täyte

закладка, М

täisriit

kividega täidetud puitriit kaeveõõne lae hoidmiseks ja sujuvaks langetamiseks

closed cribbing

geschlossene Zimmerung, f

umpikehikko

костры с закладкой (крепь), Ж

täiteaine

poore ja tühemikke täitev ning nende täitmiseks kasutatav

peenes

filler

Füllmaterial, n

täyteaine

наполнитель, ж

täite kivim

ammendatud ala täitmiseks kasutatav kivim

rock filling

Bergversatz, m

täyttökivi

закладочная порода, ж

täitematerjal

ammendatud ala täitmiseks kasutatav materjal

filling material

Versatzgut, n

täyteaine

закладочный материал, м

täiteriit

ammendatud alasse laotud kivimist riit

pack

Bergemauer, f

täyte

забутовка, ж

täitmine

kaevandatud ala täitmine loodusliku või tehisliku mineraal-
materjaliga

backfilling

Einfüllung, f

täyttö

закладывание, ж

täitur

ammendatud ala täitmiseks kasutatav seade või masin

filling device

Füllvorrichtung, f

täyttölaite

закладочное устройство, с

täitväljamine

maavara väljamine tühjendatud ruumi kohese täitmisega

cut-and-fill stoping

Firstenbau mit Versatz, m

täyttölouhinta

выемка с закладкой, ж

töökorrus

sügava kaevanduse korrus, kus toimub koristustöö

working level

Strosse, f

työtaso (esim. kaivoksessa)

рабочий горизонт, м

töötoestik; ajutine toestik

töö ajaks püstitatav toestik

temporary support

vorläufige Abstützung, f

väliaikainen lujitus

временная крепь, ж

tööõnnetus

keskmise raskusega töötrauma

accident

Gefahr, f

tapaturma

несчастный случай, м

tükiline

jämeda kaevisse ja puiste tunnuslik omadus

lumpy

stückig

kappaleista koostuva

кусковатый, м

tükisus; terisus

tükkide (>1 cm), terade (<1 cm) ja tolmu (<1mm) omavahe-
line suhe purdmaterjalis
particle size distribution
Stückigkeit, f
hiukkaskoon jakauma
кусковатость, ж

tükisuurus

kaevise ja purdmaterjali mõõtari
lump size
Stückgröße, f
raekoko
размер куска, м

tükk

kaevise ja purdmaterjali osis, >1 cm
piece
Stück, n
kappale
кусок, м

tükk-kivi

suuretükiline (>1" = 2,54 cm) maagikaevise, ka põlevkivi
kauba klass
lump ore
Stückerz, n
kappalemalmi
кусовая руда, м

uhteseade

kaevise rikastamise või rikastusprodukti pesemise seade
flushing device
Spülsanlage, f
huuhtelulaite
промывочный сосуд, м

uhtevesi

uhtmisel kasutatav vesi, ka uhtmise jäätvesi

flushing water

Spülwasser, n

huuhteluvesi (porauksessa)

промывочная вода, ж

uhtmine

kaevisse rikastamine või rikastusprodukti pesemine veega

uhtudes

flushing

Spülung, f

huuhtelu

промывка, ж

umbkäik

käik, mis kuhugi ei vii

dead-end

Blindort, m

umpiperä

глухой штрёк, м

uuringukäik

maavara või maardla omaduste määramiseks rajatav kae-
veõõs

exploration drift

Erkundungsstrecke, f

tutkimusperä

разведочный штрёк, м

uuringuluba

maavara uuringut lubav dokument

exploration permit

Explorationsrecht, n

valtaus

право на проведение геологическую разведку, с

uuringupuurauk

maavara omaduste määramiseks puuritav auk

exploration hole

Erkundungsbohloch, n

etsintäreikä

разведочная скважина, ж

uuringupuurimine

puurtöö maavara uuringu eesmärgil

prospection drilling

Erkundungsbohren, n

tutkimusporaus

разведочное бурение, с

uuringuvaru

geoloogilise uuringu ja hindamise staadiumis olev mineraal-
toorme umbkaudne kogus

inferred mineral resources

vermuteter Vorrat, m

mahdolliset mineraalivarannot

запасы категорий C2, мн

vaakumfilter

seade peene niiske rikastusprodukti veetustamiseks

vacuum filter

Vakuumfilter, m

imusuodatin

вакуумный фильтр, м

vabrik

mineraaltooret töötlev käitis või selle osa, näit rikastusvabrik
plant

Werk, n

laitos

фабрика, ж

vagonett

rataskulgmikuga veovahend veovõimega <10t

mine wagon

Grubenhund, m

vaunu

вагонетка, ж

vagun

rööbasteel rataskulgmikuga veovahend veovõimega >10t

wagon

Wagen, m

vaunu

вагон, м

vahekorrus

korruskaevanduse abikorrus, näiteks puurimiseks

intermediate level

Mittelsohle, f

välitaso

промежуточный этаж, м

vahetus 1

ajaline osa ööpäevasest tootmistsüklist

shift

Arbeitsschift, f

työvuoro

смена, ж

vahetus 2

vahetuv meeskond

team

Belegschaft, f

työvuoro

смена, ж

vahtrikastamine; floteerimine

märgrikastusmenetlus, milles peenestatud kaevis separeeritakse vahu abil

froth flotation

Schaumschwimmaufbereitung, f

vaahdotus

флотация, ж

vajum; häil; sulglohk

kivimite liikumisest tekkinud negatiivne pinnavorm kaevandatud alal

subsidence

Senkungsgebiet, n

rainuma

оседание, с

valdama

... mäeeraldist selle õiguspäraseks kasutamiseks, maavara kaevandamiseks

claim (to)

beanspruchen

vallata

владеть правом добычи, с

valtspurusti

kaevise purustusseade

roll crusher

Walzenbrecher, m

valssimurskain

валковая дробилка, ж

vappeliug; vibroliug

vibreeriv renn kaldkaeveõõnes kaevise alla laskmiseks

vibrating chute

Schwingrinne, f

tärykouru

вибрационный скат, м

vappumine

maapinna ja ehitiste võnkumine talutaval määral

vibration

Erschütterung, f

tärinä

вибрация, ж

varbsõel

jämedatest, tavaliselt rööpsetest varbadest, enamasti kaldne tarind jämeda kaevisse esmaseks sõelumiseks

grizzly; grizzlies

Stangenrost, m

kiskovälpät

колосниковый грохот, м

varbtoitur

varbadest koostatud kaevist edastav seade

grizzly feeder

Stanbaufgeber, m

välppäsyötin

колосниковый питатель, м

varing

kivimite varisemine

caving

Nachfall, m

sortuma

обрушение, с

varinguala

kokku varisenud kaeveõõs, -õõned

caving-in

Bruch, m

kaivossortuma

обрушенная горная выработка, ж

varinguava

maapinnal avanenud varinguauk

cave-in

Tagesbruch, m

sortuma

провал, с

varingulasu

kaeveõõnde varisenud kivim

caved rock

Bruchberge, f

sortunut kivikasa

обвал, м

varingulehter

kooniline varinguava

crater

Krater, m

suppilo

воронка, м

varingväljamine

väljamisviis – raimatud või nõrga kivimi lehtrikujuline alla varistamine

glory hole stoving

Pingenbergbau, m

suppilolouhinta

выемка с обрушением потолочин, ж

varistamine

väljamise ja lae käitlemise viis; raimatud kivim varistatakse (ala)korrusele, kust see toimetatakse edasi; ammendatud ruume (kambreid, lööve) ei toestata

caving system

Bruchbau, m

sorroslouhinta

выемка обрушением, ж

varrasveski

kaevise peenestusseade, tuntud ka kui „desintegraator“

rod mill

Stabmühle, f

tankomylly

стержневая мельница, ж

varuplokk

terviklik kogum maavara

ore block

Erzblock, n

malmio

блок, м

vasar 1

kivimurdja ja kaevuri tööriist

sledge

Fäustel, m

Moukari

кувалда, м

vasar 2

tööriist, ka vasarpurusti tööorgan

hammer

Hammer, m

vasara

МОЛОТ, м

vasarpurusti

kaevise purustusseade

hammer crusher

Hammerbrecher, m

vasaramurskain

молотковая дробилка, ж

vasarveski

kaevise peenendusseade

hammer mill

Hammermühle, f

vasaramylly

МОЛОТКОВАЯ МЕЛЬНИЦА, Ж

vastutross

koormust tasakaalustav tõstetrossi haru

balance rope

Nebenseil, n

vastapainoköysi

балансирующий канат, м

vedu

materjali, seadmete ja inimeste vahenditega siiramine rõht-
tasandil

transport

Transport, m

kuljetus

транспорт, м

vee sissevool

vee sissevool põhjaveekihtidest

water inflow

Wasserzufluss, m

veden tulo

приток воды, м

vee puhandus

vee mahukas sissevool kaevandusse all- või pealmaaaveeko-
gust

water inrush

Wassereinbruch, m

veden tunkeutuminen

извержение воды, с

veeringe

vee korduvkasutus

water circuit

Wasserkreislauf, f
vesikierto
циркуляция воды, ж

veesurve

vee surve kivimite poorides ja lõhedes
water pressure
Wasserdruck, m
vesipaine
напор воды, м

veetusti

seade vee eraldamiseks rikastusproduktist
water separator
Wasserabscheider, m
vedenerotin
предварительный осушитель, м

veevarustus

ettevõtte ja olme varustamine veega
water supply
Wasserversorgung, f
vedensaanti
водоснабжение, с

veeärastus; veekõrvaldus

seadmestik ja protsess, võimaldamaks kaevandamist vee-
rohketes kivimites
dewatering
Wasserhebung, f
vedenpoisto
водоудаление, с

veoalus

platvorm ratas- või roomikkulguril seadmete siiramiseks
transport platform
Transportberme, f
kuljetusalusta

каре́та, ж

veoauto

veok üldvedudeks

lorry (UK), truck (USA)

Lastwagen, m

kuorma-auto

грузовик, м

veok

kaevise ja materjalide veovahendite üldnimetus

truck

Lastkraftwagen, m

kuljetusvaunu

транспортное средство, с

veokorrus; kogumiskorrus

sügava kaevanduse abikorrus kaevise veoks tõsteni

haulage level

Fördersohle, f

kuljetustaso

транспортный этаж, м

veokäik; kogumisstrek

rõhtne kaeveõõs kaevise tarimiseks ning veoks

haulage drift

Förderstrecke, f

kuljetusperä

транспортный штрек, м

veoköis; veotross

veojõu ülekandevahend

hauling rope

Förderseil, n

vetoköysi

тяговой трос, м

veostoll

maa peale avanev rõhtne kaeveõõs kaevisse, materjalide, inimeste jm veoks

access tunnel

Zugangstollen, m

ajotunneli

транспортная штольня, ж

vertikaal-kiilalgmurre

algmurde lõhkeaugud, mis moodustavad telgsümmeetrilise kiilu

vertical v-cut

vertikaler Pflugeeinbruch, m

pystysuora v-kiila

вертикальный клиновой вруб, м

vesiklassifikaator

märgrikastusseade kaevisse sortimiseks

hydraulic classifier

Stromklassierer, m

hydraulinen luokitin

гидравлический классификатор, м

veski (*van*)

kaevisse ja puiste peenestusseade

mill

Mühle, f

jauhimo

мельница, ж

vibropurusti

kaevisse purustusseade

vibrating mill

Schwingmühle, f

tärymylly

вибрационная мельница, ж

vibrosõel

kiirelt võnkuva tööpinnaga sõel, sõelur

vibrating screen

Schwingsieb, n

täryseula

вибрационное сито, с

vibrotoitur

kiirelt võnkuv tarind kaevise ja puistematerjali laadimiseks
või edastamiseks

vibrating feeder

Vibrospeiser, m

tärysyötin

вибропитатель, ж

viit-aste; intervall

normeeritud ajavahemik lõhkevõrgu initsieerimise ja plahvatamise hetkede vahel, tavaliselt 0,01...10 s

delay time

Verzögerungsstufe, f

hidastusaika

интервал замедления, м

viitdetonaator

elektridetonaator, mis plahvatab pärast määratud ajavahe-
mikku, ette nähtud viivitusega

delay detonator

Zeitzünder, m

hidastenalli

детонатор замедленного действия, м

viitlõhkamine

lõhkamine eriaegselt plahvatavate laengute või laengugrup-
pidega

delay blasting

Zeitsprengung, f

hidasteammunta

замедленное взрывание, с

viitsüütamine

detonaatorite või süütenööride järjestikune, vajaliku ajavahega süütamine

delay ignition

Zeitzündung, f

hidastesytytys

зажигание с замедлением, с

viiviti

detonatsiooniintervalli tagav element või vahend viitlõhkamisel

delay element

Verzögerungssatz, m

hidaste-elementti

замедляющий элемент, м

viivitus

aeg üksikute laengute või laengugruppide plahvatuste vahel

delay

Verzug, m

hidaste

замедление, с

vooderdis

kivimeid kattev, hoidev või varjav toestiku element

lining

Ausfütterung, f

verhous

облицовка, ж

voolavus

kivimite omadus plastselt deformeeruda

yielding

Nachgebung, f

myötö(lujuus)

текучесть, ж

voolavuspiir

mäerõhu tunnus, elastse deformatsiooni muutumine plastseks

yield limit; yield point

Fließgrenze, f

myötöraja

предел текучести, м

võlv

kujundatud või isetekkeline kaeveõõne püsiv lagi

arch

Gewölbe, n

holvi

свод, м

võlvilukk

võlvtoestiku ülemine, varisemis vältiv lüli

key stone

Stußstein, m

lukkokivi

замок арки

võlvtoestik

kaeveõõne võlvikujuline kivi-, metall- või betoontoestik

arch support

Bogenausbau, m

tukikaari

арочная крепь, ж

võlvumine

kaeveõõne lae kujunemine võlvjaks mäerõhu toimel, loomuliku võlvi teke

arching action

wölben

holvautuminen

образование свода, с

võnkkonveier

võnkumisega materjali siirav konveier
shaker conveyor
Schüttelrinne, f
tärykuljetin
качающийся конвейер, м

võnklaud

rikastusseade, mis rakendab kaevise tükide libisemise või veeremise erisust
shaking table
Schüttelherd, m
tärypöytä
качающаяся доска, ж

võnklaud-rikastamine

rikastusmoodus, mis kasutab kaevise tükide libisemise või veeremise erisust
tabling
Herdarbeit, f
tärypöytärikastus
обогащение на качающейся доске, с

võre

jäme sõel suurte kaevisetükide, aga ka inimeste ja masinate tõkestamiseks
space lattice
Raumgitter, n
hila
решетка, с

vähima vastupanu joon

vähim kaugus lõhkelaengu raskuskeskmest lähima vaba pinnani
burden
Vorgabe, f
etu

линия наименьшего сопротивления, ж

väli

maardla osa: uuringuväli, kaeveväli, kaevandusväli, karjääri-
väli

field

Abbaufeld, n

kenttä

выемочное поле, с

väliskäik

käik väljaspool maavaralasadundit

rock drift

Gesteinsstreke, f

raakkuperä

полевой штрёк, м

välislaeng; pinnalaeng

purustatava objekti välispinnal lõhatav laeng

mudcap

Auflegeladung, f

pintapanos

наружный заряд, м

väljamine

kivimi irrutamine looduslikust olekust

extraction

Abtrag, m

louhinta

выемка, ж

väljamismaht

raimamata kaevisse ruumala looduslikus olekus

volume of rock

Gesteinsvolumen, n

kalliotilavuus

объём по массиву, м

väljamissuund

mäetöö liikumise suund
direction of working
Abbaurichtung, f
louhintasuunta
направление выемки, с

väljatavus

tunnus, mis iseloomustab kivimi vastupanu väljamisele: eks-
kaveerimisele, lõhkamisele, kobestamisele
rock factor
Gewinnungsfaktor, m
kalliovakio
коэффициент добываемости, м

väljatud ala

maavarast tühjendatud ala, ruum
goaf
Alter Man, m
loppuun louhittu louhostila
отработанное пространство, с

väärindamine

mineraaltoorme töötlemine, näiteks õliks, ehitusmaterjaliks,
kütuseks
beneficiation
Veredelung, f
jalostus
переработка, с

õhkimine

rajatiste ja tarindite purustamine lõhketööga
blasting demolition
Sprengabbruch, m
räjäyttäminen
подрывание, с

õhksetiti

õhk-rikastusseade kaevise separeerimiseks

air jig

Windsichter, m

ilmaluokitin

воздушный сепаратор, м

õhu kulu

allmaakaevanduse tuulutamiseks vajalik õhu hulk ajaühikus

või inimese kohta

air consumption

Wettermenge, f

ilman kulutus

расход воздуха, м

õhukäik

allmaakaevanduse tuulutamiseks rajatud kaeveõõs

air duct

Wetterkanal, m

ilmatunneli

вентиляционный штрек, м

õhutamine; aeratsioon

õhu surumine vedelikku või pulpi

aeration

Belüftung, f

ilmastus

аэрация, ж

õhutoru

allmaakaevanduse ett õhutav torujuhe

air pipe

Wetterlutte, f

илмаputki

вентиляционная труба, ж

õhutõke

ühendusrajatis erineva õhurežiimiga alade eraldamiseks all-
maakaevanduses

air lock

Wetterschleuse, f

ilmasulku

вентиляционная перегородка, ж

ühenduskäik

käik allmaakaevanduse erineva otstarbega kaeveõõnte va-
hel

connection drift

Füllstrecke, f

yhdysperä

сбойка, ж

ühisfloteerimine

mitut kasulikku komponenti sisaldava kaevise koos rikasta-
mine vahtmenetlusega

bulk flotation

Gesamtflotation, f

yhteisvaahdotus

коллективная флотация, ж

ühtlustuspunker

mahuti või kaeveõõs kaevise voo ühtlustamiseks

equalizing pocket

Ausgleichbehälter, m

tasaussäiliö

бункер усреднения, м

ülakäik

käik väljatava ploki või alakorruse ülaosas

top heading

Firstenstrecke, f

kattoperä

верхняя галерея, ж

ülakülg

lasundi pealmised, tavaliselt geoloogiliselt nooremad kaaski-
vimid

hanging side

Hangendschichten, f

kattopuoli

покрывающие породы, мн

ülalt väljamine

kaevisse väljamine ruumika koristuskaeveõõne (löövi) laest

overhand stoping

Firstenbau, m

kattolouhinta

потолкоуступная выемка, ж

ülekoormus

lubatust suurem koorem või koormus

overload

Überlast, f

ylikuorma

перегрузка, ж

ülemik

kaeveõõne ülaosa toestav raamelement

top frame

Traggeviert, n

ylärunko

верхняк, м

ülepealaadur

alt üles, üle enda taha kaadava kopaga allmaalaadur

overhead loader, mucker

Wurfschaufellader, m

heittokuormaaja

ковшовая погрузочная машина, ж

üles puurimine

lõhkaukude puurimine alt üles

raise boring

Aufwärtsbohrung, f

nousunporaus

восстающее бурение, с

ülevälje

üle määra või üle piiri väljatud kogus maavara või kaevist

overbreak

Mehrausbruch, m

ylilouhinta

перебор, м

Lühendid

(argoo) – piiratud kasutusala termin

(geol) – maavarageoloogia

(idioon) – ainult mäenduses

(rikast) – rikastamine

(van) – vanamoodne, kasutusest maas

Autori kaassõna

Eesti väike mäeleksikon on pöördversioon minu ingliskeelsete märksõnadega [digitaalsest mäesõnastikust](#). Leksikon on küljendatud kasutamiseks nutitelefonides, lugerites ja tahvelarvutites aga ka suurema kuvari omaette aknas. Eesti terminitele on antud inglise, saksa, soome ja ingliskeelsed vasted ning eestikeelne piirdeselgitus.

Nagu iga digiteaviku puhul, saab ka selle leksikoni termineid pidevalt täpsustada, asendada vasteid parematega, uuematega. Oodatud on kõik soovitusel:

enno.reinsalu@gmail.com

Enno Reinsalu

18.04.2021

ISBN 978-9916-4-0503-1 (pdf)